

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TOPAÇ OYUNCAĞIN SERAMİK YÜZEYLERDE
UYGULANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

HAZIRLAYAN

Doç. Hikmet Serdar MUTLU

Irmak COŞKUN

MALATYA-2024

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TOPAÇ OYUNCAĞIN SERAMİK YÜZEYLERDE UYGULANMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
İrmak COŞKUN

Danışman
Doç. Hikmet Serdar MUTLU

MALATYA-2024

ONUR SÖZÜ

Doç. H. Serdar MUTLU'nun danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **“Topaç Oyunağın Seramik Yüzeylerde Uygulanması”** başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

.../.../2024

Irmak COŞKUN

ÖNSÖZ

Topaç ve Oyuncağın tarihsel gelişim sürecine bakıldığında içinde bulundukları ve geliştikleri toplumların yaşantılarından, ihtiyaçlardan, sevinçlerden ve üzüntülerden izler taşıdığı görülür. Ait oldukları toplumun kültürel özelliklerini barındıran ve bu yönleri ile geçmişle geleceğe bağlayan birer köprü ve değer olarak görülür. Bu değerlerden yola çıkarak yeni tasarımlar elde etmek ve geçmiş topaç oyuncağın kültürümüzle bir bağ kurarak o döneme ait form çağdaş yorumlar katarak karo tasarımları gerçekleştirmek hedeflenmiştir.

Bu Araştırmada; Oyuncak ve Oyuncağın bir parçası olan Topaç Oyuncağın bir parçası olan topaç oyuncağının önemi ve Tarihsel süreçleri ele alınıp incelenmiştir. Tarihsel süreçteki topaç oyuncağı Çağdaş Seramik Sanatı anlayışı ile yeniden yorumlanmıştır.

Araştırmanın başından sonuna kadar, her aşamasında yardımlarını ve inancını esirgemeyerek çalışmalarımı titizlikle izleyen, tezimin oluşmasında büyük katkıları bulunan değerli danışmanım, hocam Doç. H. Serdar MUTLU'ya teşekkürlerimi sunarım. Bu süreç sırasında bana maddi ve manevi her konuda desteğini, anlayış, güvenlerini esirgemeyen aileme babam'a sonsuz teşekkür ederim.

Irmak COŞKUN

ÖZET

COŞKUN, Irmak, Topaç Oyuncağının Seramik Yüzeylerde Uygulanması, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2024.

Oyun, çocukların gelişiminde çevreyi tanıma ve problem çözme gibi etkinliklerde önemli bir alana sahiptir. Çocuk, kendi kendine veya arkadaşları ile her alanda oyun oynamanın ve sosyalleşmenin bir yolunu bulmaktadır. Oynadığı oyunlarla sorumluluk alır, toplumsal kuralları öğrenir. Düşünce, sosyal alan ve ilişkiler bakımından oyun ile birlikte destek İnsanoğlu, çevresinde gördüğü şeyleri taklit ederek, yaptığı eylemleri hareketlerle birbirine anlatarak farkında olmadan oyunu yaratmış günümüze aktarmıştır. Tarihte bilinen ilk oyuncaklar, Mısırlılara aittir. Çocukların, milattan önce beşinci yüzyılda tahta atlarla, milattan önce ikinci yüzyılda ise misket ve topaçla oynadıklarını gösteren arkeolojik bulgular bulunmaktadır. Günümüze kadar gelen oyuncak türleri arasından topaç oyuncacı, köşeleri yuvarlak gövdesi aşağı doğru indikçe sivrilmekte olup ucunda dönmesini sağlayan metal parça bulunan oyuncaca denilmektedir. Roma ve eski Çağda bu döneme kadar seramik oyuncaklar hep var olmuştur. Zaman içerisinde görülen topaçlar örnek olarak kabul edebiliriz.

Bu araştırmanın birinci bölümünde; Oyuncaklar ve oyun ile ilgili konulara değinilmiştir. İnsanoğlunun yaşam gereksinimlerinden birisi olan oyun ve oyuncaklar; tarihsel olarak genel bir çerçevede ele alınmıştır. İkinci bölümde; Topaç ve tarihi hakkında bilgiler verilerek eski dönem topaç örneklerine yer verilmiştir. Araştırmanın son bölümünde ise birinci ve ikinci bölümde yer alan araştırmaların esin kaynağı olan topaç Oyuncacı'nın sanatsal açıdan yeniden değerlendirilerek özgün seramik form ve yüzeylerde yorumlanmasıyla tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Oyuncak, Topaç, Topaç'ın Tarihçesi.

ABSTRACT

COŞKUN, Irmak, Application Of The Spining Top Toy On Ceramic Surfaces, Master Thesis, Malatya, 2024.

Play has an important role in activities such as getting to know the environment in which children live and solving problems. The child finds a way to play and socialize in every field, either by himself or with his friends. He takes responsibility and learns social knowledge through the games he plays. Gains control through thought in terms of emotions and relationships. Human beings have unknowingly created a game and conveyed it by imitating the things they see around them and combining what they do with actions. The first toys known in history belong to the Egyptians. There are archaeological findings showing that they played with wooden horses in the fifth century BC, and with marbles and tops in the second century BC. Among the toy types that have survived to the present day, the spinning top toy is a toy with rounded corners, a body that tapers as it moves downwards, and a metal piece extending at the end. Toys made of ceramics were made for children from ancient times until the present day. Ceramic toys and spinning tops, examples of which have been found throughout the historical process, are good examples of such toys.

In the first part of this research; Topics related to toys and games are mentioned. Games and toys, which are one of the life needs of human beings; has been discussed within a general historical framework. In the second part; Information about the spinning top and its history is given and examples of old tops are included. In the last part of the research, the spinning top toy, which was the source of inspiration for the research in the first and second parts; It was re-evaluated artistically and completed with its interpretation in original ceramic forms and surfaces.

Keywords: Game, Toy, Topa, History of Topa.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
GÖRSELLER DİZİNİ	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. OYUN.....	3
1.1. Oyun Tanımı	3
1.2. Oyuncak	5
1.2.1. Oyuncak Tanımı	5
1.2.2. Oyun Ve Oyunağın Tarihçesi	6
1.2.3. Çıngıraklar	9
1.2.4. Çember	11
1.2.5. Yo-Yo	13
1.2.6. Düdük Oyunağı.....	14
1.2.7. Bebekler.....	15
1.2.8. Bilyeler	18
1.2.9. Arabalar	19
İKİNCİ BÖLÜM.....	22
2. TOPAÇ	22
2.1. Topaç'ın Tanımı.....	22
2.2. Topaç'ın Tarihçesi	22
2.3. Plastik Sanatlarda Topaç Çalışan Sanatçılar	27

2.3.1. Jean-Baptiste Simeon Chardin	27
2.3.2. Pieter Brugel.....	28
2.3.3. Hans Bellmer	29
2.3.4. Remzi Karabulut.....	29
2.3.5. Nurgül Arıkan.....	30
2.3.6. Liu Wu.....	30
2.3.7. Gönül Nuhoglu	31
2.3.8. Kemal Tufan.....	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	33
3. TOPAÇ OYUNCAĞIN SERAMİK YÜZEYLERDE ELE ALINIŞ SÜREÇLERİ ..	33
3.1. Tasarım Süreci ve Eskizler.....	33
3.2. Sırlama Ve Pişirim	34
3.3.1 Çalışma 01	35
SONUÇ.....	56
KAYNAKLAR	58

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1.1: Pieter Bruegel'in 'Çocukların Oyunları' İsimli Tablosu	3
Görsel 1.2: Oyun Oynayan Kızlar Heykeli, Helenistik Yunan, M.Ö.330-300	8
Görsel 1.3: Pişmiş Toprak Çıngırak Kültepe Buluntuları.....	9
Görsel 1.4: Roma ve Eski Yunan Dönemi, Hayvan Biçiminde Çıngırak Örnekleri	10
Görsel 1.5: Çıngırak (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)	10
Görsel 1.6: Antikçağ Yunan Vazosunda Çıngırak.....	11
Görsel 1.7: Çember Çeviren Yunanlı Genç	12
Görsel 1.8: Antikçağ Yunan Vazolarında Çember Oyunu Betimlemeleri Çember Çeviren Genç	12
Görsel 1.9: M.Ö. 440, Antik Yunan Dönemi, Terracotta Kliks Üzerinde Yoyo Oynayan Erkek Çocuğu Antik ensambblung Koleksiyonu Berlin.....	13
Görsel 1.10: Pişmiş Topraktan Oyuncak Döğük	14
Görsel 1.11: Çocuk Döğüğü.....	15
Görsel 1.12: Milet işi Döğük	15
Görsel 1.13: Boyalı Antik Oyuncak Bebek.....	16
Görsel 1.14: Çift Pişmiş Topraktan, Kollar ve Bacaklar İple Bağlanacak Şekilde Eklemlili Bebek	17
Görsel 1.15: Çan Biçimli Bebek	17
Görsel 1.16: Oturan Antik Oyuncak Bebek.....	18
Görsel 1.17: Cam ve Pişmiş Topraktan Bilye.....	19
Görsel 1.18: Akron Bölgesinde Bulunan Antik Kil Bilyeler, The American Toy Marble Museum	19
Görsel 1.19: Mardin'in Kızıltepe İlçesi'nde Yüzey Araştırmaları Sırasında Bulunan 7.500 yıllık oyuncak araba Bakır Taş Çağı, MÖ 4.500 – 3.300	20

Görsel 1.20: Gaziantep Yöresinde Bulunmuş Oyuncak Araba	20
Görsel 1.21: Minyatür Araba ile Oynayan Çocuklar	21
Görsel 2.22: Topaç Çevirenler	23
Görsel 2.23: Topaç Çevirenler	23
Görsel 1.24: Kargamış-Cerablus, ‘‘Kral Burcu’’, (MÖ 717-691).	24
Görsel 2.25: Daniel Chodowiecki'ye ait bir çizim, 1774.	24
Görsel 2.26: Pişmiş Toprak Topaç	25
Görsel 2.27: Resimdeki topaçlar milattan önce 5. yüzyıla ait. Mısır’da bulunan topaçlar Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi’nde sergileniyor	25
Görsel 2.28: 5. yüzyıla ait. Mısır’da bulunan topaçlar, Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi	26
Görsel 2.29: Arı Kovanı Şeklinde Topaç (Britanya Müzesi, M.Ö. 5. yy.)	26
Görsel 2.30: Düz Kenarlı Topaç (Boston Güzel Sanatlar Müzesi, env. no. 99.536, M.Ö. 4. yy.)	27
Görsel 2.31: Topaç Çeviren Çocuk, (1738), tuval üzerine yağlıboya, 76x67 Louvre Müzesi, Paris.....	27
Görsel 2.33: Yaşlı Pieter Bruegel, Çocuk Oyunları (Detay) (116x161 cm.), 1560, Kunsthistorisches Museum, Viyana.	28
Görsel 2.34: Dönen Topaç 65 x 65 cm, 1937, Tate Modern, Londra.	29
Görsel 2.35: Remzi Karabulut. 130x100 cm Tuval üzerine akrilik boya	29
Görsel 2.36: Nurgül Arıkan 65x80 2021.....	30
Görsel 2.37: Porselenden yapılmış topaçlar.....	30
Görsel 2.38: Topaç şarkısı, 165 cm 2009 Paslanmaz çelik.....	31
Görsel 2.39: Yusufçuklu Topaç 2016 164 x 95 x 95 cm Heykel / paslanmaz çelik.	31
Görsel 2.40: Oyun, Dökümle şekillendirme, 2012	32
Görsel 3.41: Konu ile ilgili eskiz çalışmalar.....	33
Görsel 3.42: Konu ile ilgili eskiz çalışmalar	34

GİRİŞ

Tarih öncesi kazılarda ele geçen buluntular Antik Çağ da; bebek, at, topaç, çingirak, düdük, bilye, at ve diğer hayvanlardan oluşan birçok objenin oyuncak olarak yapıldığını ve kullanıldığını göstermektedir. Oyuncanın geçmişi ve eski zamanlardan günümüze kadar varlığını sürdüren oyuncaklar incelendiğinde görülmüştür ki, taş devrinden itibaren birçok nesne çocuklar için oyuncak malzemesi olarak kullanılmıştır. Eski dönemlerde ve Antik Çağda en önemli oyuncak üretim malzemeleri kemik, bronz, kil, taş, deri ve ahşap olmuştur. Oyuncak yapımında kullanılan malzeme, ait olduğu dönemin toplumsal ve kültürel koşullarının yanı sıra, ekonomik durumlarını da yansıtmaktadır. Çeşitli metaller oyuncak yapımında Antik Yunan ve Roma Dönemlerinde kullanılan diğer malzemelerdendir. Bu dönemlere ait bulunan metal oyuncaklar, bronz ve kurşundan topaç, bronz ve demirden yapılan çember, bronzdan yapılan yoyo, bronz ve demirden yapılan farklı biçimlerde arabalar şeklindedir. İlkçağın ilkel oyuncaklarının ardından Orta Çağ'da dövme demirden hayvanlar, çingiraklar, arabalar üretildiği bilinmektedir (Onur, 2010: 57).

İ. Ö. 1400'lerde topaç oyuncuğı Mısır'da vardı; Topaç oyuncuğını Mısırlılar genellikle parmaklarıyla çevirdikleri biliniliyor. Asya kıtasında ise parmakla tercih edilmeyip özellikle Çinliler kamçı ile çevirme şeklinde kullanmışlardır. Çinliler tarafından bulunan kamçı ile topaç döndürme ise o dönemde Çinlilerin bulunduğunu ortaya çıkmıştır. ” (Niemann, 1991; 55). Çocukların oyununun parçası olan oyuncakların onların dünyalarında ayrı bir yeri vardır. Eski dönemlerde topaçların bronz, cam, taş, ahşap, kurşun gibi pişmiş topraktan yapıldığı Yunan ve Roma dönemindeki buluntularda rastlanmıştır. Geçmiş dönemlerde yapılan topaçlar çoğunlukla Antik Çağ da olanlar ahşap ve seramikten yapılan topaçlar günümüze ulaşmıştır. Eğlenme amacıyla ortaya çıkan oyuncaklar çocukları eğlendirmek dahası eğitmek, oyalamak için ortaya çıkan oyuncaklar o bölgenin izlerini taşımaktadır. Yaşanılan dönemin, oyuncaklara yansıyan tarafı toplumsal ve kültürel anlamda katkı sağladığı sanatsal veya endüstri anlamında üretilme amacıyla yapılmış olsada dönemin özelliklerini yansıttığı görülmektedir (Onur, 2002: 85).

Bu çalışmada oyun, oyuncaklar ve topaç hakkında literatür taraması yapılmıştır. Verilen bilgiler doğrultusunda arkeolojik bulgularda da görüldüğü gibi bulunan oyuncak

çeşitleri olan topaç, çingirak, yoyo, çember, düdük gibi oyuncaklar yüzlerce yıl önceleri de bu oyunların var olduğu araştırılarak örneklerle verilmiştir. Sanatsal açıdan değerlendirmesi yapılacaktır. Özgün tasarımlar üreterek çağdaş seramik sanatında yeniden hayata geçirilmesi çalışmanın kapsamını oluşturacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OYUN

1.1. Oyun Tanımı

Oyun, Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre “Yetenek ve zeka geliştirici belirli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence” olarak tanımlamıştır (2023). Başka bir yönden baktığımızda ise oyun çeşitli alanlarla iç içe olduğunu görmekteyiz. Örneğin; Psikolojiden pedagojiye kadar birçok alanları içine almaktadır. Oyun araştırmalar sonucu günümüzden çok önceleri oyun ve oyuncaklar insanlığın tarihi kadar eskidir. “Oyunlar körebe, saklanbaç, yakan top, satranç, mayın tarlası, tavla, dama, tetris, masa oyunları ve geleneksel çocuk oyunları yoyo, topaç ve birçok oyun çeşitlilik gösterdiğinden tanımlar oldukça fazladır.” (Akbulut, 2009:25).

Görsel 1.1: Pieter Bruegel'in ‘Çocukların Oyunları’ İsimli Tablosu

Oyun, çocukta ruhsal rahatlama, enerji fazlalığını atmak için iç veya dış dürtülerini ortaya çıkarmada oldukça etkilidir. Oyun, insanda ilerleyen zamanda yaşamın içinde görülebilecek problemlere karşı fikir oluşturmak, bir nevi hayata hazırlamak için yaşamın bir parçası olarak görülebilir. “Farklı bakış açısına göre oyunla birlikte var olan yeteneğin ortaya çıkması ve geliştirilmesinde durgun enerjinin aktifleşerek rekabet ve yarışma duygusunun geliştiği görülebilir” (And, 2007: 29). Ayrıca And’a göre “oyun içinde kurallar barındırır kurallar nettir şüpheye yer yoktur ve kurallar dışına çıkılmaz

Kuralların dışına çıkıldığında oyun niteliğinin dışına çıkar ve birleştiriciliği olmaz” (And, 2007: 29). “Oyun çocuklar için olmazsa olmazdır. Oyun sayesinde çocuk iletişim becerilerini ve ifade duygularını geliştirirken gelişimsel yönden uyku ve beslenme gibi sağlıklı olabilmesi için oyun gereksiniminde ihtiyaç duyar (Erbay ve Saltalı, 2012: 250). Oyun, kendi içinde kurallar çerçevesinde belirli amaç ve fiziksel yetenekler içerisinde zaman ve ortamda beceriyi, zekayı ve uyumu geliştiren eğlendiren aktivitelerdir (Toncur, 1999: 5). Ayrıca Özhan’a göre oyun, belirli kurallar içinde bir veya birden çok bireyin bedeni, zihni ve insanda ahlaki davranışı ortaya çıkarmak için yapılan etkinliklerdir (Özhan, 1990; 3).

Oyun kavramına baktığımızda çocukların oyun ile ilgili olaylara farklı yönden bakmasına oyunla birlikte hayata daha anlamlı bakmasını sağladığından dolayı oyunun çocukların hayatında önemli bir yere sahip. Bir başka deyiş ile Oyun; Hayata, adım atmasını ruhsal, sosyal alanda kendilerini yeterli hissetmeleri için en etkili alanlardır (Özer, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006: 54). Kantarcıoğlu ise oyunu; bir ya da birden fazla grupta yapılan etkinliklerde eğlence, bedensel, ruhsal ve iç gücünü destekleyen etkinlikler olarak ifade etmiştir (Kantarcıoğlu, 1992;74). Oyun sürecinde çocuklar problem çözme birbirleriyle etkileşim halinde olma, dinleme anlama, konuşma, sosyalleşme gibi birçok alanda etkili olmaktadır (Darwish & diğ. , 2001; Swindells & Stagnitti, 2006;53,314,324). Yukarıda da denildiği gibi çocuk oyun sürecinde birçok aktiviteyi yerine getirirken güven bağlamında kendine özgüven duyması iletişimde rahatça kendini anlatması ve birçok fonksiyonu yeteneklerle dışa vurmasını sağlamaktadır. Bal ise çocuğun oyun aracılığı ile görerek öğrenmeyi sosyal alanda konumlarını irdeleyip oyun dünyasındaki ve çevresinde olan ilişkileri geliştirmekte olduğunu dile getirmektedir (Bal, 2005;172). Oyuncak ve oyun üzerine görüşlerini bildiren bir çok bilim ve sanat araştırmacısı açıklamalarda bulunmuşlardır. Bunların başında gelen Hollandalı araştırmacı Johan Huizinga (1872-1945) oyunu şöyle tanımlamaktadır. Davranış bakımından oyunu bulup ayarlamak kendi kafasından tasarlayarak gündelik hayatına yer vermek ve oyuncu ile özdeşleşip bütünleşecek güçte olup kısıtlanmadan bir fiil haline getirmek olarak tanımlanmaktadır. Ilgaz’a göre ise; Her türlü imkanlardan çıkarılardan kurtulmuş olarak güncel bir zamanda ve yerde kendilerince kurallarla süsleyip bu kurallar içinde gerçekleşip ve toplumda kendilerince nasıl görünmelerini dile getirmek amacıyla kurulmuş hayal dünyasından bir kesit olarak görmektedir (Ilgaz, derleme, 1994; 35).

Arkeolojik verilere göre dünyanın farklı bölgelerindeki buluntularda seramik hamurundan yapılmış çeşitli oyuncaklar kemikten ,taştan, ahşaptan yapılmış oyuncaklar ve birçok alanda oyun için kurulan oyun alanları, eski döneme ait duvar kazıları ve oyun oynayan çocukların resmedildiği araştırmalar sonucunda elde edilmiştir. Oyun ve oyuncaklara bakıldığında o dönemin kültürünün özelliklerini yansıtmakta olduğunu görülmektedir. Ayrıca oyuncaklar bulunduğu toplumun medeniyet, düşünce, zeka seviyesini ortaya çıkartan nesnelerdir. Çıkarılan buluntulara göre mısırlılara ait olan ilk çeşitli oyunlar ve malzemelerin varlığı olarak Mısırlılarla bağlantılı olduğu görülmektedir. Arkeolojik kazılarda bu durum daha da netleşmiş olup mezarlardan çıkan oyuncaklar, bebekler ve Mısır’da oynanan topaç, tahta atlar, misket oyuncakları gibi bulunduğumuz dönemdeki oyuncakları andırmaktadır(Canlı, K, S. Demirarslan, D, 2022; 5).

1.2. Oyuncak

1.2.1. Oyuncak Tanımı

Oyuncaklar farklı malzemelerle yapıp kullanılan araç gereçlerin oyun malzemesi olarak kullanılıp ve çocukların neşelenmesini, eğlenmesini, oyunlardan ders çıkarmasını hatta eğitmesi için alan sağlayan ve yaşanan çağın izini taşıyan objelerdir (Sakar, Karaduman, 2017; 4). Oyuncak ve oyun kavramı çocuk için olmazsa olmaz bir sürecin parçasıdır. Oyuncakların çocukların gelişimine etkisi oldukça fazladır, bu sayede çocuğun hayal dünyası gelişirken sorun çözmeyi, olumsuz duygularla başa çıkmayı, zekayı işlemeyi ve fiziksel gelişimlerine destek olmakla birlikte değerlendirme ve karar verme yetisini geliştirmektedir. Oyuncaklar, çocuğun öğrenmesinde çok önemli bir rol oynar ayrıca yer yön gibi kazanımlarda çok etkilidir. Çocukların dünyaya bakış açısı yetişkinlerden farklıdır. Oyuncak yoluyla çocuk kendi duygularının farkında olması ayrıca empati kurmasında farkındalık oluşturmaktadır. Anadolu da bir çok bölgelerde de bilyeler, hayvan heykelcikleri, düdükler, bebek, çingirak, top, topaç, oyuncaklarının ilk örnekleri olarak görülmektedir. Anadolu da oyuncak tarihi yaklaşık 10. yüzyıla kadar belirginleşmeye başlaması ile bereketli zengin bir kültür aktarımı ile bu günümüze ulaşmıştır. Oyuncak bebeklerin Türk toplumunda yaygın olduğu yalnız İslamiyet’ten sonra İslamiyet anlayışına ters düştüğü için oyuncak kültürünün kısıtlandığı dönemlerdir. Anadolu da oyuncakların gelişmesi ile birlikte Osmanlı Selçuklu döneminde

sanatkarların tekrar oyuncakları ele alması ile bu kültür devam ettirilmiştir (Önder, 1986:14,18).

Oyuncak üretimi zaman içerisinde etkisini kaybetmeden günümüze kadar devam etmektedir. Eski dönemden kalan seramikten yapılan oyuncak küçük mamut yaklaşık 20.000 yıl önce yapılan 4-5 cm. boyutlarında olan oyuncak kalıntılarına rastlanmaktadır. Ayrıca buluntularda koyun şekli M.Ö. 2300 yıllarına dayanmaktadır (Fleming, 1996:57,58). Bebek oyuncakların kullanımı ve yapımı 1400-1500 yıllarında üst düzey insanların çocukları için geliştiği ön görülmektedir. 1500 yıllarından sonra büyük boy bebek mankenler Latin-Fransız modasında görülüp üretilmeye başlanmıştır. Seramikten yapılan oyuncaklara bakıldığında İsa'dan önce kalıntılarda çıkarılan oyuncaklarda materyal olarak ipe kullandıkları görülmektedir. (Onur, 2002:2). İlk oyuncak sanayisini geliştiren Almanya, işçilik ve dinsel yönden şekil verilen oyuncaklar objeler kullanarak sanayi üretimine geçildiği görülmektedir (Onur, 2002:2).

1.2.2. Oyun Ve Oyunağın Tarihçesi

Türk kültürü ve tarihinde oyunağın ve oyunun önemli bir yere sahiptir. İlk Türklerden günümüze kadar bu önem hiç azalmamıştır. Araştırmalar sonucu Ünlü Seyahatname ustası olan Çelebi bir çok oyuncakçı esnaftan bahsederek oyunağın ve oyuncak sektörünün İstanbul'da yaygınlaştığı ve birden fazla oyuncakçı dükkanının olduğu bilinmektedir. Anadolu'da 1923 sonra yabancıların çalıştırdığı oyuncak atölyelerinde ithal oyuncaklarla birlikte Türk ustalarla yapılan oyuncaklar satışa sunulmaya başlanmıştır. 18. Yüzyılda Hasan Ağa adında bilinen esnaf çocuklar için bir çok oyuncak yaptığı ve oyuncak atölyelerin olduğu bilinmektedir. Oyuncaklar 1700-1800 yıllarından sonra toplu üretime geçildiği görülmektedir. Anadolu'da 1923 sonra yabancıların çalıştırdığı oyuncak atölyelerinde ithal oyuncaklarla birlikte oyuncak üretimi olarak ilk önce tahta, kağıt, kutu teneke ve sanayi devrimi ile beraber buharlı, kurmalı, günümüze gelene kadar pilli olarak geliştirilmektedir (Poyraz, 2017, 25). Cumhuriyetin ilk seri üretimli oyunağı ise Beyoğlu'ndaki oyuncakçı esnaf tarafından "Resimli Küp Oyunu" olduğu bilinmektedir. İzmir'de ise 1940-1950 yılları arasında Halise E. Adlı kişi sayesinde ilk bebek toplu üretime geçilmiştir. Anadolu'da oyuncaklar genellikle Karton, Taştan, vs. yapılmakta olup bebekler ise kolları gövdeleri yapılırken Kumaş, saman, kartonlardan yararlanılmış ve daha sonra seramik üretim de görülmüştür. Plastik üretimi

ile birlikte bebeklere elbise giydirilmeye başlanmış bu sayede ise bebek elbise tasarlayan atölyeler açılmıştır. İlk plastik bebek üretimini ise manuel çukurel yapmıştır. Bez hayvan üretimi ise 1971’de İnhan , top üretiminde ise Arif Ölçgen ile İsmet Alaner bu oyuncakların öncüleri olmuştur (Rüşvanlı, 2007: 16; Akbulut, 2009: 183-184). Dünya çapında ise baktığımızda ilk oyuncak fabrikası Almanya kurulmuştur (Onur, 2016, 66-67).

Oyun tarihinde Hindistan, Mısır gibi daha çok bu bölgelerde geniş yer kaplamıştır (Tatar,2018:28,35). En eski ansiklopedi de Orta Anadolu, Mezopotamya gibi bölgelerde eski oyunlar kalıntılarına rastlanmaktadır. Oyun her Çağda bir hayli öneme sahip geniş bir alana sahiptir. Oyun en eski tarihlerde bile kültürünü toplumun davranışlarını yansıttığı görülmektedir. (Yılmaz,2018:36,43). İlk oyun buluntusu olan oyun tahtası ve on bir taş kalıntısı mısırın yukarı bölgesinin mezar kalıntısından çıkarılmıştır. Ayrıca Fırat’ın güney kısmında kalan “Ur Kral mezarlığındaki buluntularda ise oyun tahtası ve on dört tane daire biçiminde beyaz ve siyah noktalarla biçimlendirmiş taşlar bulunmaktadır (Büyük Larousse, 17.cilt, s.8995). Bu buluntudan çıkan oyun tüm bölgede oynanan oyun adı “ Ur’ un Kral Oyunu olarak bilinmektedir.

Ravenscroft’a göre; Mısırlıların oyuncak alanında ilk burada geliştiğini belirtmektedir. M.Ö Mısır’daki buluntularda tahta atlar ve bebekler topaç gibi çocuk oyuncakları arkeolojik kazılar sonucunda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca oyuncak bebek Yunan-Roma döneminde yapılan arkeolojik kazılarda görülmekte olup erkek oyuncak betimlemelerine rastlanmıştır. Bu dönemdeki bebek oyuncaklar genellikle bacak ve kol bölgeleri hareketli yapıda olmakla birlikte hareketli bebekler oturur pozisyonda olanlar ve diğer grup bebekler ise ayakta durabilmektedir. Bu bebeklerin üretimi Milattan sonra 400 yüzyıla kadar ilerlemekte ve ayakta duran bebek grupları dayanıklı metallerle ve iplerle bacak ve kollarından bağlanarak ayakta durulması sağlanmıştır. Yapılan oyuncaklar genellikle kıyafetsiz olup bacakları ve vücut bütünlüğü orantılı bir şekildedir. Bu dönem diğer grup oturan bebekler de vücutları el, kol, bacaklar genellikle birbirine birleşiktir. Ayrıca bu gruptaki bebekler birleşik ve hareketli türü sayılabilecek bebekler yapılmıştır. Vücut bütünlüğü yapışık olan oyuncak bebekler diğer hareketli yapılan bebeklere göre dayanıklı olup varlıklarını ilerleyen sürece daha da aktarmışlardır (Ayça,2003:3).

Aşağıdaki görselde gördüğümüz gibi M.Ö.300 de bulunan heykelde karşılıklı aşık kemiği oynayan iki kız figürü betimlenmiştir (Görsel 2).

Görsel 1.2: Oyun Oynayan Kızlar Heykeli, Helenistik Yunan, M.Ö.330-300

Arkeolojik verilere göre genellikle çocuk mezarlarından çıkarılan oyuncak bebekleri yanlarında bulunmuş bu da demek oluyor ki ölümden sonra yaşamda kullanabileceği inancı düşünülmektedir. Bununla birlikte bir çok adak eşyaları ve oyuncak figürleri tapınak kazılarında bulunmuş birden fazla işlevde yapıldığı düşünülmektedir. Yunan döneminde Artemis, Athena'ya evlenmeden önce bebeklerini adadıkları arkeolojik verilerde bulunmaktadır. Bu geleneğe göre uyan diğer medeniyet ise Roma'dır. Romalılar ise evlenmeden önce ise Venüs'e bebeklerini vadediyorlardı (Ayça, 2003:3). Antik Yunan döneminde yunan tarihçisinin kitabında aşık oyunu, zar, top, topaç gibi oyunların Lidyalı'ların olumsuz zamanlarında bile oynadığı görülmüştür. Birçok düşünür Aristoteles, Platon, Sokrates gibi önemli düşünürler oyun ve oyuncağın çocuklar üzerindeki etkisini, oyuncakların çocukların eğitimini olumlu ve olumsuz yönde etkili olduğuna masalları, ve çeşitli oyuncakları etkili bir biçimde ele almışlardır (Yaraş, 2010:61,74). Antik dönemde ise Oyuncaklar hakkında Antik vazolar üzerine betimlenen arabalar vb. oyuncaklardan bize bilgi vermektedir.

Dünya kültüründe yer alan, Çingirak, Çember, Yoyo, Düdük, Bebek, Bilye, Araba ve topaç'ı başlıklar halinde inceleyeceğiz.

1.2.3. ıngıraklar

ıngıraklar; Seramikten, Metalden vs. yapılmış inde küçük toplar sallandıkça o topların etrafa değmesiyle çıkardığı sestir. Zeng , zil gibi farklı isimleri de bulunmaktadır. Antik dönemde bebeklerin ilgisini ve dikkatini çekmek için çok kullanışlı bir oyuncak olmuştur (Sommer,2011:145,159).

Çocukların eğlenmesi için çıngırağın içindeki tohumlar sayesinde çıkardığı sesle eğlence aracı yapılmıştır (Sevim-Gönül, 2012:23,31) Bu ses sonucu etkili, sesli, aktif, eğlenceli oyuncak buluşu sağlanmıştır (zturanlı, 2014: 225).

Görsel 12.3: Pişmiş Toprak ıngırak Kültepe Buluntuları

Görsel 3' te görüldüğü gibi Kültepe kalıntılarında çıkarılan ıngırak tanımlardaki gibi içindeki tohumlarla sallayarak oynanan oyuncak türüdür. Eski ağlarda çıkan kalıntılarda pişmiş topraktan yapılmış kemik, bronz, deri, ahşap gibi biçimlere sahip çıngıraklar farklı malzemeden yapılan çıngıraklar içindeki çıkaran sesi için kurt dişi, değerli taşlardan yapılmıştır. Arkeologlar ıngırağın dini yönden bir nesne olup ilk buluşta müzik ve ritimin etkisiyle geliştiği görülmüş, ayrıca ıngırak sallandığında eski dönem inancına göre kötü varlıkları uzaklaştırmak için yapıldığı inancı oluşmuştur (Bener, 2013: s.143).

Görsel 1.4: Roma ve Eski Yunan Dönemi, Hayvan Biçiminde Çingirak Örnekleri

Çingiraklar Eski Yunan ve Roma çağlarında farklı hayvan biçimleri kaplumbağa, horoz, domuz, ayı, baykuş ve farklı hayvan biçimleri bu dönemde yararlanılmış. Vazo resimlerinde Roma ve Yunan dönemin vazolarında çingirağın birçok çeşitleri resmedilmiştir. Bunların arasında Kültepede çıkarılan kalıntılarda görüldüğü gibi (Görsel 3) saplı çingiraklar Antik dönemde de görülmektedir. Eski dönemlerde bebeğin biberonu işlevini bitirdiğinde ise çocuğun dikkatini çekmek ve oyalamak amacı ile çingırağa dönüştürülmektedir (Bener,2013: 143-147)(Görsel 4).

Görsel 1.5: Çingirak (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)

Görsel 1.6: Antikçağ Yunan Vazosunda Çıngırak

Anadolu da çıkarılan çıngırak (Görsel 5) görüldüğü gibi iki elle tutulan çıngırak farklı çeşitlerdendir.

Yunan vazolarında (Görsel 6.) görülen örnekteki elinde çıngırakla oynarken betimlenen çocuk siyah figür tekniği ile yapılmıştır. Vazoda çocuğun elinde nasıl yapıldığının bilgileri bulunmaktadır. Buluntulardan çıkan çıngırak örneği ise kemikten yapılmış kalıntılar bulunmaktadır. Çıngırak çeşitlerine bakıldığında bazen büyük boyutlu olup değişkenlik göstermiştir. Bebekleri eğlendirmek bazen de yetişkinler için müzik eğlencesinde kullanılmıştır. Bazı çıngıraklar kırılğan olurken bazıları ise sert sağlam daha fazla kullanışlı olmaktadır (Layne, 2008: 24).

1.2.4. Çember

Çember vucudun herhengi bölgesinde çevrilebilen metaryallerdir. Çember'in kullanımı çok eski dönemlere aittir. Antik çağ döneminde farklı gereçlerle yapılan örneğin demir, ahşap, bronz gibi materyallerden yapılmaktadır. Farklı çember örneği ise annelerin çocukları rahat bir şekilde bulmak için sesli çıngıraklar yapmışlardır. Bu sayede çocuk çember ile oynadığında çembere takılan küçük demir toplar ve halkalar sayesinde oynayan çocuğu rahat bir şekilde bulunduğu bilinmektedir (Bener, 2013: s.154-155).

Antik dönemdeki vazoya baktığımızda o dönemin oyun özelliği anlatılmaktadır. Görülen vazo betimlemesinde çember tutan erkek figürü görülmektedir. Çember figürün sağ elinde olup sol elinde ise örtü tutmaktadır. Sol ayağının arka tarafın ise hayvan betimlemesi görülmektedir (Görsel:7).

Görsel 1.7: Çember Çeviren Yunanlı Genç

Görsel 1.8: Antikçağ Yunan Vazolarında Çember Oyunu Betimlemeleri Çember Çeviren Genç

Berner' e göre çember içi boş halka olan çocukların elleri ile yada bir değnek ile çevirdikleri yuvarlak formda olan oyuncaklardır (Bener a, 2008:152). Çember daha çok belirli yaş gruplarına hitap etmektedir. Çevirmek için gereken güce sahip olmak ve kabiliyet, hüner gereklidir. Genelde bu dönemde yaygın olan çember ile araştırmalar vazo kabartmalar ve betimlemelerden yararlanmaktayız. Bu görselde ise (Görsel 8) genç erişkin erkek görmekteyiz Sağ eliyle çember çevirirken diğer elinde ise horoz bulunmaktadır. Grimal bu betimlemeyi Ganymedes olarak zeusun kaçırdığı delikanlı olarak tasvir etmekte (Grimal, 1997:62).

1.2.5. Yo-Yo

Yoyo, oyuncacı iki adet aynı büyüklükteki simetri parçaların ortalarında bir metal ve çubuk ile tutturulup ip sarılması ile aşağı yukarı hareket sağlayan oyuncak türüdür. M.Ö. 500 yıllarında Antik dönemde Yunan medeniyetinde çıktığı düşünülsede Çin geleneğinde görüldüğü ait olduğu bilinmektedir. Yo-yo oyuncacı yetişkinlere de hitap eden bir oyuncak türü olarak bilinmektedir. Bunun sebebi ise özellikle seramikle yapılan farklı renklerde süslemeli yo-yo'lar daha sonra adamak için kullanılmaktadır(Avcı,2005: 45).

Yo-yo And'a göre; Farklı malzemelerden yapılan silindirik yuvarlak şeklinde ipin yuvaya sarılması ile serbest bırakılınca yukarı aşağı doğru hareket eden mekanizma olarak kullanılmaktadır (And, 1994:154). Yoyolar eski dönemlerde arkeolojik kazılara bakıldığında ilk ahşap olarak yapılmış daha sonra ise seramik ve metallerden yapılmış olarak bilinmektedir. Vazo betimlemelerine bakıldığında bu dönemde yoyoların oynadığını görüyoruz(Bener 2013: 157).

Görsel 1.9: M.Ö. 440, Antik Yunan Dönemi, Terracotta Kliks Üzerinde Yoyo Oynayan Erkek Çocuğu Antik ensamblung Koleksiyonu Berlin

Milattan önce 5. Yüzyılda olarak bilinen vazo betimlemesinde (Görsel 9) çocuğun elinde seramikten yapılan yoyo ile oynadığını görmekteyiz yoyo ile oynayan çocuk vücut olarak karşıya bakmakta olup sağ elinde yoyo oyuncacını tuttuğu sahne betimlenmiştir.

1.2.6. Düdük Oyuncadı

Ddkler içinden hava geçirildiğinde ses çıkaran aletlerdir. Kura'ya göre; Hava üflendiğinde değişik ses çıkaran müzik aletler olup farklı şekiller olarak hayvan betimlemeleri görülmektedir (Kura, 2005: 332). Ddkler ocukların eğlence aracı olarak dikkatini çok çekmiştir. Genel olarak seramikten yapılan düdükler kuş, köpek, aslan gibi betimlemelerden yararlanılıp bazen de bu oyuncaklara ip, yuvarlak nesneler takıp gezici işleve getirilip daha eğlenceli oyuncak düdükler elde edilmekteydi (Bener a, 143-144). Düdük oyuncadı tarihi çok eskiye dayanmakta olduğunu çıkan buluntulardan görmekteyiz. ocuk için oyuncak olarak üretilmiş olsada yetişkinlere de hitap etmektedir. Bir iletişim aracı olarak görebiliriz. Anadolu'da Batı ve Ege bölgesinde üretimi devam edip günümüze taşınmaktadır.

Görsel 1.10: Pişmiş Topraktan Oyuncak Düdük

Düdük oyuncadı ilk kalıntıları eski ağ olarak Antik Yunan döneminde görülmektedir. Anadolu kazılarında da düdük oyuncadı buluntularına rastlanmaktadır. Güneydoğu bölge arkeolojik harran kazılarında bulunan kemik kaval buluntulardan çıkarılmaktadır (Yardımcı 1985: 245).(Görsel,10)

Görsel 1.11: Çocuk Düdüğü

Aşağıdaki görsele baktığımızda ise bulunan düdük oyuncacı kalıntısı vahşi hayvan betimlenmekte olduğunu görüyoruz. Hayvan figürü kırmızı seramik hamurundan astarlı yüzeye siyah ve mavi noktalarla belirlenip tasvir edilmektedir (Yalman 1983: 219)(Görsel 12).

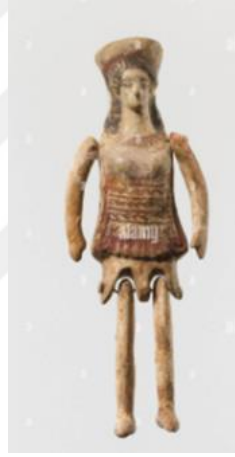

Görsel 1.12: Milet işi Düdük

1.2.7. Bebekler

Bebek oyuncaklar model olarak insanı ele alarak yola çıkılan farklı materyalden yapılan objeler Antik yunan döneminde korai diye adlandırılan bebekler (Bener, 2013:159). Anadolu'da ise Ninik diye bilinmektedir. Bebekler ahşap, taştan, seramik heykellerden yapıldığı görülmekte ve 1900 yıllarından sonra porselen ve plastik

üretimine geçildiği bilinmektedir. Bebek oyuncaklar çocukların oynaması için düşünülmüş olsa da tapınma nesnesi olarak bilinmektedir. Bebekler eski dönemlerde mezar taşlarında bebek betimlemeleri görülmüştür. Yunan kültürüne göre bebeklerini diğer oyuncaklar gibi adak edip dinsel görevlerini yerine getirmekte olduğuna inanılırdı (Bener, 2013:160). Arkeolojik kalıntılara göre mezarlık üzerinde kabartmalar M.Ö. 400 yıllarında ölen kız çocuğu ve bebeğini betimlemişlerdir. Oyuncak bebekler genel olarak İtalya ve Anadolu da İzmir de seramik kalıntılar bulunmaktadır (Yaraş ve Yaraş, 2010:69,70). Bebekler genel görüntüsü hareketli sabit, kol ve bacaklar olarak genelde kısa gömlek giydirilmiş kollar bacaklar eklem yerlerine kadar metallerle bağlantı yapılarak hareketli görüntü sağlanmıştır (Beaumont,1994: 31,32).

Görsel 1.13: Boyalı Antik Oyuncak Bebek

Bebek oyuncakları M.Ö. 700 yıllarında Helenistlik döneminde Yunanistan'ın kuzey doğusunda yer alan bölgede üretilmiştir. Bu dönemdeki bebekler hareketli yapıya sahiptir. Kafa ve yüz, kıyafet gibi daha ayrıntıya yer verilip bu kısımları astarla süslemişlerdir. Bacakları, kolları bedenlerine iple tutturulmuş, ve farklı geometri biçimleri eteklerinde görülmekte etek bölümde ise çan şeklinde betimlemeler bulunmakta. Yaraşa göre; Bu bebeklerin yapılış amaçları konusu bulunan kalıntılar hangi amaç doğrultusunda yapıldığı henüz bilinmemektedir. (Yaraş ve Yaraş 2010:65,66).

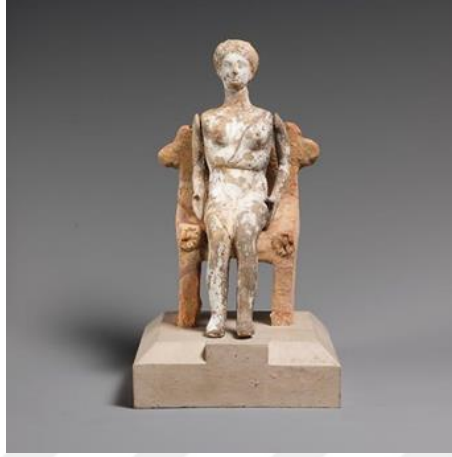
Görsel 1.14: Çift Pişmiş Topraktan, Kollar ve Bacaklar İple Bağlanacak Şekilde Eklemlı Bebek

Bebek oyuncaklar genel olarak kızların ilgisini çekmektedir (Tschen-Emmons 2014: 96). Tasarlanan bebek betimlemeleri arasında etekleri çan görünömlü olanlar dikkat çekmektedir. Yapılan oyuncak bebekler o zamanın ekonomik ve kültürel anlayışı hakkında bize bilgi vermektedir. Hareketli olan ise bebekler bacakları, kolları, şekillendirme yöntemlerini geliştirmektedirler (Özturanlı Gül, 2014:225).

Görsel 1.15: Çan Biçimli Bebek

Resimde görülen (Görsel 15) çan bebek elle şekillendirilerek etekleri çan şekline benzediğinden bu ismi almaktadır. Görsele bakıldığında çan eteklerinde çocukların dikkatini çekmek için astarla hayvan figürü ve geometrik motiflerle bezenmiştir.

Görsel 1.16: Oturan Antik Oyuncak Bebek

Görsel 16 de görülen oturan bebek kategorisine girmektedir. Örnekte görüldüğü gibi dönemin hareketli ayakta duran ve oturan diye kategorize edilmekte olduğu bilinmektedir (Yaraş ve Yaraş ,2010:66).

1.2.8. Bilyeler

Bilyeler bir eğlence aracı olarak çocukları oyalamak için yapılan sert, küçük cam toplardır. Cicoz, Misket, gibi Anadolu’da farklı adları mevcuttur. Farklı materyaller olarak metal, kemik gibi malzemelerden yapıldığı görülmüştür. Pişmiş topraktan yapıldığı düşünülen Antik Yunan devrinden günümüze çok azı ulaşmıştır. Helmuta göre; Bilyelerin geçmişin çok öncesinde var olduğu farklı malzemelerle örneğin; Fil dişinden, ahşaptan, meyve çekirdeğinden, taştan yapıldığı arkeolojik veriler doğrultusunda görülmektedir (Helmut, 1980:55,61). Diğer oyuncaklar gibi bilyelerde arkeolojik kazılarda çocuk mezarlarında bulunmuştur. Kullanım amaçları farklılık göstermekte olup hem yetişkinler hem de çocuklar için yapılan bilyeler kötü ruh ve adamak gibi dinsel törenlerde kullanılmakta olduğu düşünülmektedir. M.Ö. 15. Yüzyıl da olduğu düşünülen yeşim ve akik taşıdan yapılan bilyeler Girit kazılarının buluntularında var olduğu görülmektedir. (Emiroğlu,2014:572). Camdan yapılan bilyeler Roma döneminde topraktan da yapıldığı görülmektedir (Görsel 18).

Görsel 1.17: Cam ve Pişmiş Topraktan Bilye

Görsel 1.18: Akron Bölgesinde Bulunan Antik Kil Bilyeler, The American Toy Marble Museum

Bilyeler farklı dönemlerde meyvelerden, meyve çekirdeklerinden ,seramikten Antik yunan döneminde ise cevizden oynandığı bilinmektedir. Pieter B. “ Çocuk Oyunları” adlı tablosunda (Görsel 1) 80 oyun içinde bilye oyunu da yer almaktadır. Aydınlanma döneminden sonra ise camdan, kaplan gözü, mermer, akik gibi değerli taşlardan yapıldığı görülmektedir.

1.2.9. Arabalar

Arabalar özellikle erkek çocukların dikkatini çekmek için önemli bir oyuncak türüdür. Antik çağda Anadolu’da ve yunan döneminde oyuncak arabaların çokça

oynandığı görülmüştür(S. Bener, 2013:157). Geçmiş dönemlere bakıldığında ahşaptan, taştan, maket arabalar yapılmakta olduğu görülmektedir. Arabalar, tekerleri olan yani hareketli yapıda olan hayvan tarafından çekilen tekerlekli oyuncak arabalara rastlanmaktadır. Yunan düşünürü Aristophanes, M.Ö. 423’ te bulutlar ve kuşlar kitabında bir karakter’in oğluna ilk maaşı ile oyuncak araba hediye edeceğini açıklamaktadır. (Aristophanes 1994:70). Aşağıda bulunan (Görsel 20) görülen oyuncak araba Kızıltepe kazılarında pişmiş hamurdan yapılmış yaklaşık 7500 yıl öncesine görülen hareketli araba türüne rastlanmaktadır.

Görsel 1.19: Mardin’in Kızıltepe İlçesi’nde Yüzey Araştırmaları Sırasında Bulunan 7.500 yıllık oyuncak araba Bakır Taş Çağı, MÖ 4.500 – 3.300

Görsel 1.20: Gaziantep Yöresinde Bulunmuş Oyuncak Araba

Geçmiş dönemlerde farklı medeniyetlerde o dönemin özelliklerini yansıtan izleri mevcuttur. Eski dönemde oyuncak arabalar dört tekerlek üzerine bir sistemle bağlanmış özellikle savaş arabalarına benzer formda olduğu görülmektedir (Bener, 2008:138).

Anadolu’da M.Ö. 5500- 3000 yılları arasında Bakır çağı dönemin de görülmektedir. O dönemde de oyuncak arabalar çocukların vazgeçilmez oyuncacı olmaktadır. Oyuncak arabalar Yunan dönemi vazolarında, mezar kabartmalarında ortaya çıkmaktadır.

Görsel 1.21: Minyatür Araba ile Oynayan Çocuklar

Yukarıdaki görsel (Görsel 22) Yunan dönemi vazo da iki çocuğun arabanın üzerindeki çocuğu çekip eğlendikleri görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TOPAÇ

2.1. Topaç'ın Tanımı

Topaç Türk Dil Kurumunda: Etrafına ip sarılıp bırakılarak veya atılarak çevrilen huni biçiminde ucu sivri oyun aracı (TDK, 2021) anlamında kullanılmıştır. Araştırmamızın genel olarak konusu olan topaç oyuncağı genellikle ağaçtan ve seramikten yapılan huni biçiminde ucunda dönmesini sağlayan metal çivi olan oyuncaklardır. Anadolu'da Topaç; Develeme, döndürgeç, hol, fırır, teleme, şebek, köçek, gırlengiç, vızıldak, çevirgen, şamalık, fitçe, fırırık, değirme, mırak, maymun, kırış, moma, tos, azgan, fırlıdak, kirman, gatr (Özhan, 1997:235). Çivili toka, gabarcıh (Çolak, 2009:33). Pırlak, dölenmek, döndürük, sözünük, tintini, cızdırak (And, 2012:106). Mici, kıt (Özdemir, 2006:783). Fırlıdak (Can, 1945:22). Gibi birçok adı bulunmaktadır.

Topaç Oyuncağı; Topağın aşağısından başlayarak topaça özgü ipi sarılır bu ipe kırnap'ta denilmekte ipi sardıktan sonra ucunda kalan ip işaret parnağına tutturulur topac'ı elimizden hızlıca yere fırlatırız topağtan çıkan ipten kurtulan topaç ivme kazanarak dönmeye, dönmesinde etkisiyle farklı sesler çıkararak dönmeye başlar.(Kaplan, Poyraz, 2010: 166).

2.2. Topaç'ın Tarihçesi

Topaç Oyuncağı ilk olarak 1400 yıllar da Mısırda farklı şekillerde kullanılıp genel olarak topaç oyuncağı mısır döneminde ki çocuklar parmaklarını kullanarak dönderiyorlarmış (Niemann, 1991:55). Topaçların tarihine genel anlamda bakıldığında Arkeolojik kalıntılar doğrultusunda M.Ö. 5. Yüzyıl da el becerileri ve çömlek gibi alanların gelişimi ile daha çok Antik yunan döneminde yapılan topaç oyuncağın yüzeyine farklı şekil ve hayvan betimlemeleri ile yapıldığı görülmektedir. Topaç'ları çocukların oyun nesnesi olarak düşünülse de buluntulardan çıkan sonuçlarda topaçlar törensel anlamda kullanıldığı görülmektedir (Sevim, Gönül,2012:24,27). Roma ve öncelikle Yunan Mitolojisinde Dionysos'un mağarada hayata gelmesi ile burada büyür ve oynadığı oyunlar, oyuncaklar arasında topaç, ayna, zar, top, küçük parça yün ile oynadığı görülmüştür. Oynadığı oyuncakların herbiri o dönemin özellikleri ve oyuncakların farklı anlamlara geldiği bilinmektedir. Örneğin; Topaç oyuncağı o dönemde gezegenleri

simgelemektedir. Mağarada doğan evlilik dışı olan Dionysos hera tarafından öldürüldükten sonra Dionysos'un oynadığı oyuncaklar insanı hertürlü kötülükten korumak için tapınma aracı olmuş bu tapınma Orfizm olarak bilinen tapınma inancını başlatmıştır (Sümer,2017:1369).

Eski Çağlarda Topaç oyuncağı oynandığı özellikle Antik Yunan vazolarda topaç oyununun betimlendiği görülmektedir (Bener,2013:145).

Vazolarda gördüğümüz iki yetişkin insan karşılıklı topaç oynayan sahneleri betimledikleri görülmektedir(Görsel:22-23).

Görsel 2.22: Topaç Çevirenler

Görsel 2.23: Topaç Çevirenler

Topaç oyuncağı genellikle erkek çocukların oynadığı düşünülse de Antik dönemde topaç oyuncağı kızlar tarafından da oynandığı görülmektedir. Yunan dilinde topaç'lar "mastiks" olarak adlandırılır ve elle çevrilen topaçlar içinden ahşap değnek geçirilip döndürüldüğü bilinmektedir. Bir başka topaç çeşiti ise kamçı ile döndürülen bu topaca ise Latince "flagellum" olarak bilinir ve topaçlar kayışı deri olan kamçı sopalarla çevrilerek kullanılmıştır (Bener,2008:120).

M.Ö. 1200 Yıllarında kazılar sonucunda Maraş bölgesinde çıkarılan kabartmada betimlenen kız çocukları (kralın kızı olduğu düşünülmekte) topaç oyuncağı ile oynadıkları tasvir edilmiştir(Görsel 25).

Görsel 1.24: Kargamış-Cerablus, "Kral Burcu", (MÖ 717-691).

Topaçlar Antik dönem tarihine bakıldığında Turbo yada strombos diye isimlerle bilinmektedir. Topaçlar etrafına sarılan iplerin bırakılmasıyla yada kamçı kullanılarak, elle dönderilerek oynanan oyuncaklardır. Antik çağdan Yunan döneminden kalan M.Ö. 8 yüzyıl en eski topaçlar günümüze ulaşmaktadır (Bener, 2013:147).

Görsel 2.25: Daniel Chodowiecki'ye ait bir çizim, 1774.

Resimde görülen 1800 yıllarda chodowiecki sanatçı tarafından yapılan eserde çember, topaç oynayan, uçurtma uçuran çocuklar görmekteyiz (Görsel 25). Belgeler doğrultusunda özellikle Roma ve İtalyan politikacı olan cato Topaç ile ilgili söylemleri bulunmaktadır. ğt olarak ebeveynlere dert ve sıkıntılardan kurtulmak istiyorsanız çocukların kötü huy edinmelerini istemiyorsanız, iyi insan olmasını istiyorsanız çocuklarınıza birer topaç alın diye öğütte bulunmuştur.

Görsel 2.26: Pişmiş Toprak Topaç

Topaç Oyuncağı farklı dönemlerde çocukları eğlendirmek çocukların etkileşim halinde olmalarını sağlamak için ve yetenek isteyen oyun türlerinden biridir.İlk Mısır sınırlarında ortaya ıksada birçok bölgeye hakim olan topaç oyuncağı Çinliler öncülüğünde topaç'ın kamçı ile ilk defa kullanıldığı görülmektedir (Niemann,1991:55).

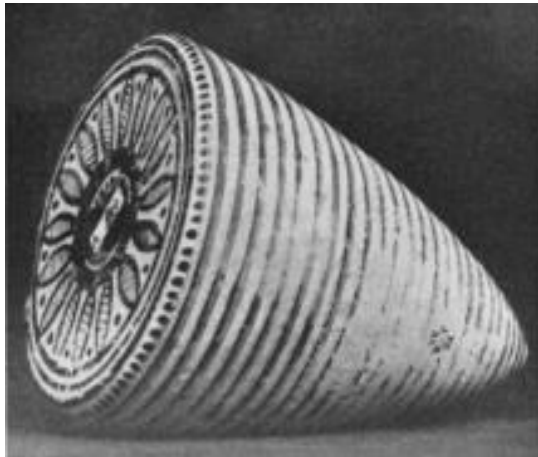
Görsel 2.27: Resimdeki topaçlar milattan önce 5. yüzyıla ait. Mısır'da bulunan topaçlar Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi'nde sergileniyor

Görsel 2.28: 5. yüzyıla ait. Mısır’da bulunan topaçlar, Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi

Geçmiş dönemlerde topaç çeşit olarak iki farklı şekilde oynanmaktadır. Birincisi kenarları düz topaç biçimi diğeri ise arı kovanı olarak bulunmaktadır. Arı yuvasına benzer form ise şu anki olan topaç biçiminde aşağısında rahat dönmesini sağlayan çivi görünümü mevcuttur.

M.Ö. 400 yıllarında olan seramik topaç örneği Londra’da Britanya Müzesinde bulunan kenarları düz topaçlar iki bölümden oluşmakta olup yukarısı yuvarlak silindirik görünümü vardır. Aşağı bölümü ise çevrildiğinde sivri şeklindedir (Bener,2008:121). Topaç çeşitlerinden Arı kovanı ise (Görsel 29) genel form olarak bakıldığında çömlekçi çarkından yapıldığı görülmektedir. Topaın yüzeyinde ise üst bölümde bitkisel desenlerle betimlenmektedir.

Görsel 2.29: Arı Kovanı Şeklinde Topaç (Britanya Müzesi, M.Ö. 5. yy.)

Topaç çeşitlerinden diğeri olan düz kenarlı ise alt ve üst şeklinde olup yukarı bölümünde diğör görseldeki gibi bitki ve kuşlarla bezenmiştir. Düz olan alana kamçı sarılmakta ve yere doğru sivri ucu gelecek şekilde atılıp oynanmaktadır (Onur,2005:482). (Görsel 30).

Görsel 2.30: Düz Kenarlı Topaç (Boston Güzel Sanatlar Müzesi, env. no. 99.536, M.Ö. 4. yy.)

2.3. Plastik Sanatlarda Topaç Çalışan Sanatçılar

2.3.1. Jean-Baptiste Simeon Chardin

Görsel 2.31: Topaç Çeviren Çocuk, (1738), tuval üzerine yağlıboya, 76x67 Louvre Müzesi, Paris

Louvre Müzesinde sergilenen Chardin'in “Topaç Çeviren Çocuk”, topaç döndüren bir çocuğu betimleyen bir çalışmadır. Kurdeleyle bağlanmış kıvrıkcık saçlı bir çocuk, bir masanın önünde tek başına oturmuş, dönen Topaç’a bakıyor. Masanın üzerinde kaz tüyü kalemli siyah bir hokka, altında kalın bir kitap ve beyaz bir kağıt rulosu var. Boyuna kadar uzanan beyaz bir bluz, düğmeli bir yelek ve kolları katlanmış bir gömlek, 17. ve 18. yüzyıl Fransız burjuva erkek giyiminin bir örneğidir. Masanın üzerinde dönen topaç’ı görmekteyiz. Bu tabloda bir kalem, hokka ve iki kitap çocuğun ders çalıştığını söyleyebiliriz.

2.3.2. Pieter Brugel

Belçikalı sanatçı Pieter Brugel 1560 senelerindeki eseri 118 x161 cm Ahşap pano üzerine yapılmış yağlı boya çalışmasıdır. Çocuk oyunları eseri 16. Yüzyılda yapıldığında çocukluğun temiz dünyasına doğru bizi çekmekte olup tabloya bakıldığında karşı yükseklikten bir alana bakılmaktadır. Çocukların şehrin içinde çeşitli oyunlar oynadığı silüet şeklinde olup tamamını görebilmek için yaklaşmak gerekmektedir (Çelik,2012:203). Bu tabloya baktığımızda konumuzu oluşturan yan yana topaç oynayan beş çocuk görmekteyiz (Görsel 32).

Görsel 2.33: Yaşlı Pieter Bruegel, Çocuk Oyunları (Detay) (116x161 cm.), 1560, Kunsthistorisches Museum, Viyana.

2.3.3. Hans Bellmer

Görsel 2.34: Dönen Topaç 65 x 65 cm, 1937, Tate Modern, Londra.

Alman sanatçı Hans Bellmer 65 x 65 olan tablosu Londrada Tate Müzesinde bulunmaktadır. Eser gravür baskıdan yapılmıştır. Çalışmada genel olarak soğuk renkler kullanılmış. Açık gri ve sisli koyu bir arka plan mevcuttur. Figür olarak Hayalet silüeti gibi varlık görülmektedir. Eserin alt bölümünde ise iskelet parmağı ile elinde topaç bulunmaktadır. İncecik iskelet soyutlanarak üste doğru çıkmaktadır üste çıkan soyutlanmış silüet sağa sola zig zaglar çizerek bir yapıya sahiptir. Alman sanatçının Fetişizm'e merakı beden ve nesneler ilişkisinde cinsel yönelimlere ilgi duyunca farklı çalışmaları bize sunmakta olmaktadır. Bu eserinde sanatçı, topağın karşı cinsin kalbini ve başını döndüren bir kadını temsil etmekte olduğunu bize göstermektedir.

2.3.4. Remzi Karabulut

Görsel 2.35: Remzi Karabulut. 130x100 cm Tuval üzerine akrilik boya

Remzi Karabulut bu tabloda çizgiler ve renkleri soyut bir şekilde ele almıştır. Sanatçı topaç oyuncağını stilize edip , genellikle sıcak ve soğuk renkler kullanarak topaçı soyutlamıştır.

2.3.5. Nurgül Arıkan

Görsel 2.36: Nurgül Arıkan 65x80 2021

Sanatçı bu tabloda; Açık alanda topaçlara sarılı olan şarj kablosunu görmekteyiz. Eser çok güçlü bir anlatım dilinin olması bize sanatçının bu eserde z kuşağın dijital oyunların, geleneksel oyun olan topaç'ı, nasıl geride bıraktığını eleştirel bir bakış açısı ile bize sunmuştur.

2.3.6. Liu Wu

Görsel 2.37: Porselenden yapılmış topaçlar

Liu Wu geleneksel çini desenleri ağırlıklı olarak gövdesi mavi boyalı desenli beyaz porselenden yapılmış çalışmalarında malzeme olarak kemik çini kili, baş çivileri paslanmaz çelikten yapılmış ve refah, zenginlik iyi şansın sembolleri olan ebegümece, şakayık ve kasımpatı ile betimlenmiştir.

2.3.7. Gönül Nuhoglu

Görsel 2.38: Topaç şarkısı, 165 cm 2009 Paslanmaz çelik

Sanatçı çalışmalarında mekanlar, fikirler ve bunları temsil eden kimlikler arasındaki ilişkileri irdeleyen ve yapı-çözümünü yapan mekana özel enstalasyonlar üzerinde çalışan sanatçı, topaç heykel çalışması paslanmaz çelikten yapılmış gri-gümüş renginde sola yatık parlak yansımayı sağlayan bir yapı hakimdir.

2.3.8. Kemal Tufan

Görsel 2.39: Yusufçuklu Topaç 2016 164 x 95 x 95 cm Heykel / paslanmaz çelik.

Kemal Tufan bu heykel çalışmasında topacı paslanmaz çelikten küçük yusuşuk metal parçaları ile birleştirerek topaç formunu alarak çalışılmış eser hareketli döner durumundadır. Topaç heykeli kafes formunda dışarıdan içerisini, içeriden de dışarıyı görmeye olanak tanıyan bir yapıdır.

2.3.9. Dicle Öney

Görsel 2.40: Oyun, Dökümle şekillendirme, 2012

Sanatçı daha çok kavramsal çalışma ile dökümle şekillendirme yönteminden yararlanıp topaçı yorumlamıştır. Sanatçının söylemiyle topacı çoğaltırsam bir oyuna dönüşür düşüncesinden harekete geçmiş ve bize bu çalışmayı sunmuştur. Çalışmada astar kullanan sanatçı topaçların herbiri insanı temsil etmekte olduğunu farklı renk ve formda olsa dahi insan özünden ayrılmamakta olduğunu öne çıkartmak istemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

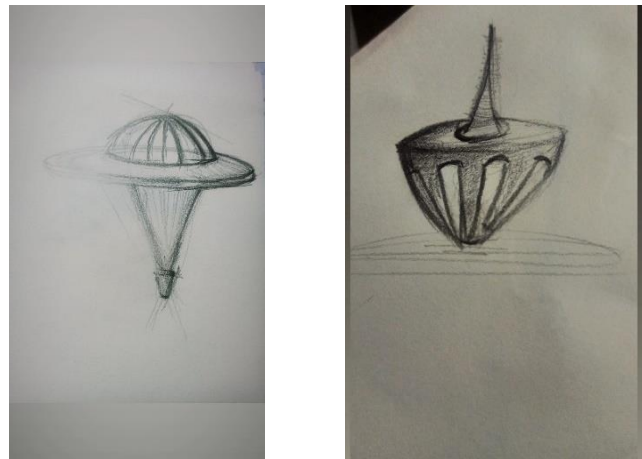
3. TOPAÇ OYUNCAĞIN SERAMİK YÜZEYLERDE ELE ALINIŞ SÜREÇLERİ

3.1. Tasarım Süreci ve Eskizler

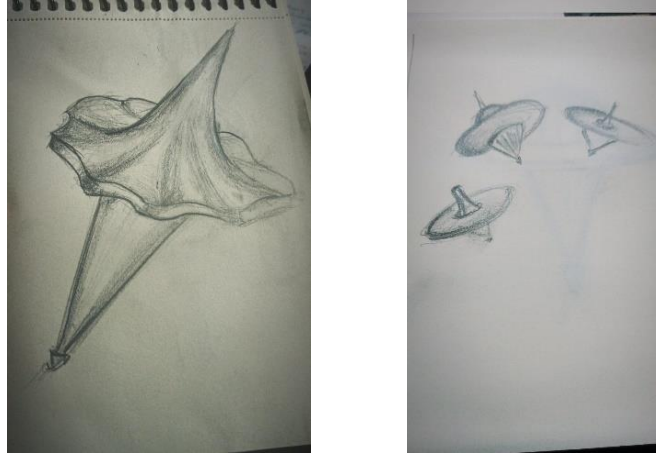
Araştırma ilk olarak literatür taraması ile başlayıp ilgili kaynaklar toplanmıştır. Makale ve tezler incelenerek gerekli verilere ulaşılmıştır. Tez kapsamında çalışmalar Antik dönem Roma dönemi ve anadolu buluntularından faydalanılarak tezin kapsamı oluşturulmuştur.

Tüm veriler araştırılıp incelenerek tasarım bölümüne geçilmiş. Bu bölümde yapılması gereken çalışmaların tasarımları, eskizleri ve renklerinin oluşturulmasına karar verilmiştir. Danışman eşliğinde özgün, yaratıcılık temaları göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Gerekli düzenlemeler yapılarak şekillendirme aşamasına geçilmiştir. Yüzey ve üç boyutlu topaç formlarda hareketlilik, renk, çizgisel ve doku olarak bütünlük sağlanmıştır.

Tez kapsamındaki çalışmalarda farklı yöntemlerle yapılan form ve yüzeylerde Döküm kili, şamot kili ve sır malzemeleri kullanılmıştır. Çalışmalarda renkli, dokulu, şeffaf sır ile pişirim tekniği ve pişme dereceleri belirlenerek üretim yapılmıştır. Topaç çalışmalarında farklı renk ve bazı çalışmalarda sadelik görülmektedir.

Görsel 3.41: Konu ile ilgili eskiz çalışmalar

Görsel 3.42: Konu ile ilgili eskiz çalışmalar

3.2. Sırlama Ve Pişirim

Sır seramik yüzeyi kaplayan fırınlandıktan sonra bünyede camsı görünüm sağlamasıdır. Camsı olan sır dışarıdaki etkenlere karşı kimyasallardan ve aşınmalardan koruyarak dayanıklılığını sağlamaktadır. Çalışmalarda püskürtme ve fırça yöntemi ile sırlama yapılmıştır. Sırlama yapıldıktan sonra çalışmaların altlarına gelen sırlar nemli sünger ile temizlenip raflara yerleştirilmiştir.

Görsel 3.43: Püskürtme yöntemi ile sırlama

Sırlanan çalışmaların bisküvi pişirimi 950 °C sırlı pişirim ise 1020 °C’ de elektrikli kamara fırınında gerçekleştirilmiştir. Fırın istenilen ısıya çıktıktan sonra yavaşça soğumaya bırakılmıştır.

3.3.1 Çalışma 01

Görsel:3.44 Çalışma 01 (36 x 20cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, Plaka tekniği

Bünye : Döküm kil.

Kullanılan Sırlar : Siyah sır ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Tasarımı oluştururken döküm kilinden yararlanılıp plaka tekniği ile yapılan çalışmada iki farklı yüz silüeti görülmektedir. Elde edilen plakalar ölçülere uygun bir şekilde kesilip tasarıma uygun olarak birleştirilmiş ve üst kısmı yüz, alt bölümü ise topağın çivi görünümü ele alınmıştır. Tasarımın bazı yerlerinde topağın malzemesi olan ip kullanılmıştır. Yüze sarılan ip aslında insanların toplum arasında olduklarında aslı gibi olmadıkları dünya döndükçe insanların hep görünmez yüzleri olduğuna vurgu yapılmaktadır. İlk pişirimi 950 °C de yapılan çalışma siyah sır kullanılıp şeffaf sır uygulanarak çalışma 1020 °C de pişirimi yapılmıştır. Daha sonra kaideye yerleştirilerek tasarım sergilenmiştir.

3.3.1 Çalışma 02

Görsel:3.45 Çalışma 02 (14 x 16 cm, 12,5 x12cm, 13,5 x9cm, 9 x6,5cm, 4,5 x4,5cm, 3 x4,5cm, 4,5 x4,5cm, 2,5 x3cm, 3,5 x4cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, Plaka tekniği

Bünye : Döküm kil.

Kullanılan Sırlar : Siyah sır ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Tasarımda elle çevrilen topaçlardan esinlenerek yapılan çalışmada malzeme olarak döküm kili ve serbest elle şekillendirme, plaka yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Plaka açılarak ölçülü kesilen döküm kili elle çevrilen topaçlar haline getirilmiştir. Bisküvi pişirimi 950 °C de olan çalışmanın sır aşamasında ise siyah sır kullanılıp daha sonra şeffaf sır atılıp 1020 °C de sır pişirimi yapılmıştır. Topaç formundan yararlanılarak çıkılan çalışmada denge sağlanarak üretimi yapılmıştır. Genel olarak zıtlık oluşturmak amacıyla siyah ve beyaz sırlar kullanılmıştır.

3.3.1 Çalışma 03

Görsel:3.46 Çalışma 03 (10x16cm, 11x11cm, 5 x12cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, döküm

Bünye : Döküm kil.

Kullanılan Sırlar : Siyah, kahve, kırmızı sır ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Yapılan tasarımda döküm yapılan topaclar elle deforme edilip farklı yerlerden kesilerek cd ve ayna üzerine yerleştirilip bir kompozisyon oluşturulmuştur. Çalışma da üç farklı boyutta olan topacların kalıpları alınarak farklı boyutlar elde edilerek çalışmaya eklenmiştir. Tasarımın büskivi pişirimi 950 °C de yapıp püskürtme yönteminden yararlanılıp renkli sır olarak siyah, kırmızı bazı çalışmalarda hafif kahve kızıl tonları kullanılmıştır. Sırlı pişirimi ise 1020 °C de yapılmıştır. Malzeme olarak kullanılan ayna kendini tanımanın kendinle barışmanın bir yolu olarak topacı çeviren kişide özel bir duygu bırakmak için tasarlanmıştır.

3.3.1 Çalışma 04

Görsel:3.47 Çalışma 04 (30 x 30cm, 7,5 x 4 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, Plaka tekniği

Bünye : şamot ve döküm kil.

Kullanılan Sırlar : mangan oksit, pembe ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu uygulamada ise (Ç: 30 cm) olan çalışma da şamot çamurundan ve topaclar ise döküm yoluyla elde edilmiştir. Yuvarlak formun alt kısımda topaç'ın iplik formu yansıtılmak istenmiştir. Çalışmanın yukarı bölümünde ise ip izlerinden baskı yapılarak ipin izi çıkartılmak istenmiştir. Orta bölümde ise şerit içinde kalan kısımda bulunan topaclar birer çocuğu temsil etmekte olup renkleri ise beyaz şerit olarak renklendirilip çocukların masumiyetine atıfta bulunulmuştur. Yuvarlak formu yakalamak için metal sac kullanılarak şeklini alıp kurutulmuştur. Çalışmanın ilk pişirimi 950 °C de yapılmıştır. Çalışma sırlanma aşamasında ise zemine eskitme yapılarak dokunun öne çıkmasını sağlanmıştır. Daha sonra şeffaf sır atılarak sırlı pişirim aşamasına geçilmiştir. Son olarak sırlı pişirim 1020 °C de yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 05

Görsel:3.48 Çalışma 05 (22 x 11cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, Plaka tekniği

Bünye : Döküm kil.

Kullanılan Sırlar : mangan oksit, ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu çalışmada döküm kilinden yararlanılarak yapılan topaç formu elle şekillendirme yöntemi ve plaka yöntemi kullanılmıştır. Bu üründe açılan plakalar dan elde edilen ve ölçülüp forma uygun biçimde birleştirilen eklemeler çalışmanın yukarı kısımda ipin formu yakalanıp etrafına sarılmıştırılıp elle çevrilmesi için topaça sap eklenmiştir. Kontrollü bir şekilde kurutularak bisküvi pişirimine geçilmiştir. İlk pişirim 950 °C de yapılmıştır. Sırlama bölümünde ise üstteki ip sarılan yere eskitme yapılarak ürünün daha ön plana çıkması sağlanmış ve üzerine püskürtme yöntemi ile şeffaf sır atılarak pişirime geçilmiştir. Sırlı pişirim 1020 °C yapılmıştır. Malzeme olarak topaç'ın sapında siyah bakır tel kullanılmıştır.

3.3.1 Çalışma 06

Görsel:3.49 Çalışma 06 (5 x 20cm, 7 x 5cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, Plaka tekniği, döküm

Bünye : Döküm kil.

Kullanılan Sırlar : mangan oksit, pembe ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Tasarım da döküm kili kullanılarak yapılan çalışmada plaka, elle şekillendirme ve topaclar ise döküm'den yararlanılmıştır. Çalışmanın alt kısmında yuvarlak eski kutu şekli plaka yöntemi ile elde edilip yüzeyine taşla baskı yapıp eskitme yapılarak farklı görünüm sağlanmaya çalışılmıştır. Yuvarlak formun alt kısmında ise çamur üzerine ipe baskı yapılarak ipin yapısı yansıtılmak istenmiştir. Formun üzerindeki topaclar ise insanı temsil etmekte bir araya gelmiş topaç oyununa karar verir gibiler topaç'ın üzerinde bulunan gerçek ipten yararlanılmıştır. Bisküvi pişirimi 950 °C de yapılmıştır. Sırlama aşamasında ise eskitme yapılmış ve topaclar renkli sırla püskürtme yöntemi ile sırlanmıştır. Sırlı pişirimi ise 1020 °C de yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 07

Görsel:3.50 Çalışma 07 (7 x 5cm, 6,5 x 4,5cm 4 x 4,5cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, döküm

Bünye : Döküm kil.

Kullanılan Sırlar : Siyah , mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu çalışmada üç farklı topaçtan alınan kalıplar ile döküm yapıp serbest elle şekillendirilmiştir. Topaçlar ile bir kompozisyon oluşturulmuştur. Her bir topaç bir çocuğu temsil etmektedir. Topanıp oyun kuralları hakkında bilgi verir gibi... Kompozisyon oluşturulmuştur. İlk pişirimleri 950 °C de yapılan topaçlar fırın sonrası sırlama aşamasında daldırma ve püskürtme yöntemi kullanılarak siyah, mavi, ve şeffaf sırlardan yararlanılmıştır. Sırlı pişirim 1020 °C de yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 08

Görsel:3.51 Çalışma 08 (20 x10,5 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, Plaka tekniği

Bünye : şamot , beyaz astar

Kullanılan Sırlar : Pembe ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu uygulamada şamot bünye üzerine astar uygulanarak yapılan çalışma plaka ve serbest elle şekillendirme yöntemi kullanılmıştır. Bu tasarımda diğer çalışmalarda olduğu gibi topaç formundan yola çıkılarak özgün çalışma yapıp soyutlanmıştır. Plaka açılarak gerekli ölçümleri yapıldıktan sonra çamurlar birleştirilerek yapılan çalışma deri sertliğine geldiğinde astar uygulaması yapılmıştır. Çalışma şekillendirilerek kontrollü kurutma yapılarak pişirime hazır hale getirilmiştir. İlk pişirim 950 °C de yapılan çalışma sırlama aşamasında hafif pembe sır ve daha sonra şeffaf sır kullanılarak sırlı pişirime geçilmiştir. Sırlı pişirim 1020 °C de yapılmıştır. Çalışma tekliği , yalnızlığı, saflığı temsil etmektedir.

3.3.1 Çalışma 09

Görsel:3.52 Çalışma 09 (24 x14cm, 5 x8 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, plaka, döküm

Bünye : döküm kil.

Kullanılan Sırlar : Mangan oksit,siyah, mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu uygulamada döküm kilinden yararlanılarak plaka tekniğini kullanılmıştır. Çalışma da serbest elle şekillendirme yöntemi kullanılarak alt kısımda soyut figürlerin oturacağı alan şekillendirilmiştir. Alt kısımda çamura ip baskı yapılarak ipin yapısını izini ortaya çıkartmak için kullanılmıştır. Oturan soyut çocuk figürleri elle şekillendirilip kolları ise ek malzeme olarak bakır mavi ve siyah tellerden yararlanılmıştır. Soyut figürlerin kollarını kaldırarak elleri ile bir topaç'ı kaldırdıkları görülmektedir. Oyun sonu zaferlerini kutlar görüntüsünü vermektedir. Elllerinde tuttukları topaç ise döküm yolu ile yapılmıştır. Bisküvi pişirimi 950 °C olan çalışmanın sırlama aşaması ise alt kısımda ilk önce eskitme yapılan çalışma daha sonra püskürtme yöntemi ile yapılmıştır. Elde tutulan topaç ise siyah sır ile daldırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Son olarak püskürtme yöntemi ile şeffaf sır atılarak 1020 °C de sırlı pişirimi yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 10

Görsel:3.53 Çalışma 10 (32 x32cm, 5 x8 cm, 12 x 5,6cm, 6,5 x 4 cm, 10 x4,5cm, 13 x4,5cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, plaka, döküm

Bünye : şamot ve döküm kil.

Kullanılan Sırlar : mangan , açık mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu çalışmanın alt kısmında topaç oyun alanı plaka yöntemi, serbest elle şekillendirme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bu bölümde şamot çamurundan yapılan alan da ise eskitme yapılmıştır. Plaka ile açılarak yapılan bölümde topaçların alanı oluşturulmuştur. İki farklı boyutta olan topaçların kalıpları alınarak farklı boyutta topaç soyutlamaları eklenmiştir. Yapılan topaçlar elle deforme ve şekillendirilerek farklı yapılarda topaçlar elde edilmiştir. İlk pişirimi 950 °C yapılan çalışma bisküvi pişirimi sonrası alt alanda eskitme yapılarak sür sil tekniği uygulanmıştır. Bu uygulamadan sonra şeffaf sır atılmıştır. İçlerindeki topaçlar ise açık mavi, renkli sır ve şeffaf sır kullanılarak sırlı pişirime geçilmiştir. Sırlı pişirim ise 1020 °C de yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 11

Görsel:3.54 Çalışma 11 (16 x14cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, plaka, ajur tekniği

Bünye : Şamot kili

Kullanılan Sırlar : Mangan , siyah, mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu çalışmada şamot kilinden, plaka yöntemi kullanılarak açılan çamurlar birleştirilerek bu forma ulaşmıştır. Yapılan çalışmada ajur tekniği kullanılarak şeritler açılmıştır. İçine ışık topları bulundurularak tasarımı yapılmıştır. Elle çevrilen topaçlardan esinlenerek yapılan çalışma da kontrollü bir şekilde kurumaya bırakılarak ilk pişirime hazır hale getirilmiştir. Yüzeye eskitme işlemi yapılarak sür sil işlemi yapıldıktan sonra mavi, siyah sır püskürtme yöntemiyle en son olarak şeffaf sır atılarak sırlama işlemi yapılmıştır.üst kısımda ise elle çevrilecek alanda ek malzeme olarak kırmızı bakır tel kullanılmıştır. İlk pişirimi 950 °C de yapılan çalışma son olarak 1020 °C de sırlı pişirimi yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 12

Görsel:3.55 Çalışma 12 (19 x14cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, plaka, döküm

Bünye : Döküm kil

Kullanılan Sırlar : mangan oksit , mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu uygulamada döküm kilinden yararlanılmıştır. Plaka tekniği ve serbest elle şekillendirilen çalışma dönen topaç formundan yola çıkılarak tasarlanılmıştır. İki bölümden oluşan çalışma formu bozmadan ortadan çamur eklenerek iki parçanın desteklenmesi sağlanarak bu form elde edilmiştir. Çalışmanın en alt kısmında bulunan topaç'ın çivi görünümü döküm tekniği ile yapılıp sonradan ekleme yapılmıştır. Üst kısımda ise elle tutulacak eklemeler yapılıp daha sonra kontrollü bir şekilde kurumaya bırakılmıştır. Bisküvi pişirimi 950 °C de yapılan uygulama da eskitme yapılarak sırlama işlemine geçilmiştir. Püskürtme tekniği ile mavi ve daha sonra şeffaf sır atılarak sırlama aşaması sonlanmıştır. Çalışmanın sırlı pişirimi 1020 °C de yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 13

Görsel:3.56 Çalışma 13 (8 x12cm, 9 x 6,5cm, 7 x 6 cm, 3 x 2,5 cm, 4,5 x 3,5 cm, 3 x 3,5 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, plaka, torna

Bünye : Döküm kil

Kullanılan Sırlar : mangan oksit , mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Tasarımda ilk önce eski dönemlere atıfta bulunularak eskimiş kutu tasarlanmıştır. Serbest elle ve plaka yöntemi ile şekillendirilen kutu formunda olan çalışma ilk pişirimi yapıldıktan sonra eskitme yapılan çalışma ıslak süngerle tekrar silinelerek sür sil işlemi yapılmıştır. Topaç'lar ise torna ile şekillendirme tekniği kullanılarak farklı boyutta topaçlar çalışılmıştır. Ek malzeme olarak topaç ipliği kullanılmıştır. Çalışmada topaçlar belli bir kompozisyon oluşturularak hazırlanmıştır. İlk pişirimi 950 °C de yapılan çalışma fırın sonrasında nemli süngerle silinilerek sırlamaya hazır hale getirilmiş ve hafif mavi sır kullanılmıştır. Çalışmanın kutu kısmı eskitme yöntemiyle yapılmış daha sonra şeffaf sır atılmıştır. Topaçlarda açık mavi ve şeffaf sır püskürtme yöntemi kullanılarak fırın aşamasına geçilmiştir. Çalışmaların Sırlı pişirimi 1020 °C de yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 14

Görsel:3.57 Çalışma 14 (7 x 6 cm, 5 x 2,5 cm, 6 x 5 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, döküm

Bünye : Döküm kil

Kullanılan Sırlar : pembe ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu tasarımda iki farklı boy topaç'ın kalıpları alınıp döküm yapılmıştır. Serbest elle müdahale edilerek topaça farklı şekiller verilmiştir. Deforme olan topaçlar eski oyuncak geleneğinin fazla hatırlanmayıp unutulmaya yüz tutulduğunu hissettirmeye çalışıldığı ve çuvaldan topaçların çıktığını görmekteyiz. Ek malzeme olarak eski telis çuval'ı kullanılmıştır. Bisküvi pişirimi 950 °C de yapılan çalışmada fırın sonrası nemli süngerle silinerek sırlamaya hazır hale getirilmiştir. Çalışmanın sır kullanımında sadeliğe gidilerek Püskürtme yöntemi ile pembe beyaz görünümü verilmiştir. Şeffaf sır atılarak 1020°C de sırlama işlemi gerçekleştirilmiştir.

3.3.1 Çalışma 15

Görsel:3.58 Çalışma 15 (7 x 6 cm, 5 x 2,5 cm, 6 x 5 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, torna, plaka ile şekillendirme

Bünye : Şamot kil, döküm kil

Kullanılan Sırlar : mangan oksit, açık mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu çalışmada şamot çamuru kullanılarak topaç formunda soyutlamaya gidilmiştir. Genel olarak serbest elle şekillendirilen ürün aşağı kısmında topaç'ın çivi bölümünden esinlenilmiştir. Şamot çamurun daha belirgin ve topraksı görülmesi için eskitme yöntemine başvurulmuştur. Çalışmanın üst kısımdaki topaçlar ise torna da istenilen ölçüde çekilerek şekillendirilip çalışmaya yerleştirilmiştir. Üst kısımda doku arayışlarına gidilip denge ve bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. İlk pişirimi 950 °C de yapılan çalışmada eskitme işlemi yapıldıktan sonra üst bölümde bulunan topaçlara açık mavi sır uygulaması yapılmıştır. Püskürtme yöntemiyle en son seffaf sır atılarak 1020 °C de pişirimi yapılmıştır. Bu çalışmada topaç formunun yeniden kendini onarıp çoğalma aşamasında olduğu anlamından esinlenilmiştir.

3.3.1 Çalışma 16

Görsel:3.59 Çalışma 16 (19x 29cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, döküm, plaka

Bünye : Döküm kil

Kullanılan Sırlar : mangan oksit, açık sarı, pembe ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu çalışmada döküm kili kullanılarak açılan plakada zemine taşla baskı yapılarak zemin deforme edilmiştir. Zemine eskitme yöntemi kullanılarak zemin yapısı ön plana çıkartılmıştır. Çalışmanın zeminde bulunan topaçlar ise döküm yapılarak farklı boyutta alınan topaç dökümleri kullanılmıştır. Farklı boyutta kesilen topaçlar plaka üzerine birleştirilip, topraktan zeminden yüzeye çıkar görüntüsü ile eski kalmış oyuncağı gün yüzüne çıkartmayı atıfta bulunulmuştur. Çalışmanın ilk pişirimi 950 °C de yapılmıştır. Pişirim sonrası sarı ve pembe ve üzerine uygulanan şeffaf sırlar püskürtme yöntemi kullanılarak fırınlama aşamasına geçilmiştir. Ek malzeme olarak forma uygun topaç ipi kullanılmıştır. Son aşama olarak 1020 °C de sırlı pişirim yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 17

Görsel:3.60 Çalışma 17 (7 x 6 cm, 5 x 2,5 cm 6 x 5 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, plaka, torna ile şekillendirme,

Bünye : Döküm kil

Kullanılan Sırlar : Mangan oksit, açık mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu tasarımda döküm kili kullanılarak yapılan çalışma da plaka yönteminden yararlanılmıştır. Alt zemine eskitme yapılmıştır. Alt kısımdaki kutu görünümü estetik görünüm sağlamaya çalışılmıştır. Üzerindeki topaçlar ise torna yöntemi ile yapılmıştır. Bisküvi pişirim 950 °C de yapılan çalışmalar fırından çıktıktan sonra sırlama aşamasına geçilmiş, mavi, açık mavi ve şeffaf sırlar kullanılarak püskürtme yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmaların sırlı pişirimi 1020 °C de yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 18

Görsel:3.61 Çalışma 18 (22 x 25 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, plaka

Bünye : Döküm kil

Kullanılan Sırlar : Kobalt mavi ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Tasarım uygulamada plaka açılarak serbest elle şekillendirilen çalışma ana form olarak topaç'ın görüntüsünden özgün çalışma yapılmıştır. Döküm kilinden yararlanılarak yapılan çalışmada ek malzeme olarak topaç ipinden yararlanılmıştır. Çalışma' nın ilk pişirimi 950 °C de yapılmış, nemli sünger ile tozları silinip sırlamaya hazır hale getirilmiştir. Püskürtme yöntemiyle kobalt mavi ve son olarak şeffaf sır atılarak sırlama işlemi tamamlanmıştır. Sırlı pişirimi 1020 °C de yapılan çalışma fırın sonrası aşağı kısma ip sarılarak çalışma tamamlanmıştır.

3.3.1 Çalışma 19

Görsel:3.62 Çalışma 19 (7 x 6 cm, 12,5 x 12cm, 9 x 6,5)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, döküm , ajur tekniği

Bünye : Döküm kil

Kullanılan Sırlar : Kobalt mavi, siyah ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu çalışmada üç farklı boyutta olan topaçlardan alınan kalıplara döküm yapıp döküm sonrası gerekli olan deri sertliğine geldiğinde topaçlar serbest elle ve ajur tekniği ile şekillendirilip kurutma aşamasına geçilmiştir. Her bir topaç insanı temsil etmektedir. Topağın çevrilme yönüne doğru ajur tekniği ile çıkartılan parçalar insanların birbirinden ayrı hızla dünyada koşuşturmalarına atıfta bulunulmuştur. Çalışmaların ilk pişirimi 950 °C de yapıp sır aşamasına hazırlanmıştır. Sır aşamasında kobalt mavi, siyah ve şeffaf sır püskürtme yöntemi kullanılarak 1020 °C de fırınlanmıştır.

3.3.1 Çalışma 20

Görsel:3.63 Çalışma 20 (17,5 x 14 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, ajur, plaka tekniği

Bünye : Şamot kil

Kullanılan Sırlar : Kobalt mavi, mangan oksit ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Bu çalışmada kullanılan şamot çamuru ile yapılan ürünün üst kısmı ajur tekniği ile yapılmıştır. Alt kısmı ise topaç'ın alt kısmından esinlenilmiştir. Yuvarlak kısmının kenarı ise iple baskı yapılarak ipin izi çıkartılmıştır. Eskitme yapılarak ip izleri daha belirgin hale getirilmiştir. Bisküvi pişirimi 950 °C de yapılan çalışma fırın sonrası sırlı pişirime geçilmiştir. Püskürtme yöntemi ile kobalt mavi , şeffaf sır ile 1020 °C de sırlı pişirimi yapılmıştır.

3.3.1 Çalışma 21

Görsel:3.63 Çalışma 20 (17,5 x 14 cm)

Şekillendirme Tekniği : Elle şekillendirme, plaka, ajur, döküm tekniği

Bünye : Döküm kil

Kullanılan Sırlar : Kobalt mavi, mangan oksit ve şeffaf sır

Pişirim : İlk pişirim 950 °C, Sırlı pişirim 1020 °C.

Tasarımı oluştururken döküm kilinden yararlanılıp plaka tekniği ile serbest şekillendirme yönteminden yararlanılan çalışmada ek malzeme olarak iplerden yararlanılmıştır. İpler topaç'ın devamı olarak devam ederken bu çalışmaya oyuna giden yolda diyebiliriz. Dışarıda kalan topaçlar belli kompozisyon olarak sıralanmıştır. Bu topaçlar iki farklı topaç kalıbından döküm yapılarak elde edilmiştir. İlk pişirim 950 °C de yapılmıştır Kobalt mavi , siyah ve eskitme yapılarak püskürtme yöntemiyle şeffaf sır atılarak 1020 °C derecede sırlama yapılmıştır.

SONUÇ

Oyuncaklar; yaşamış tüm insan varlığının geçmişine ayna olan, kullanıldığı dönem, yaşam ve kültürün özelliklerini bizlere ulaşmasını sağlamıştır. Oyuncaklar ve oyunların dönemsellerleyişine bakıldığında bu süreç'te içinde oldukları dönemin ve o ortamın yaşayışlarından istek ve ihtiyaçlar, mutluluklardan , hüznleri , korkuları, yaşayışlarından izler taşıdığı gözlemlenmiştir. Bağlı olan topluluğun medeniyet ve kültürel niteliğini taşıyan oyuncak ve oyunlar geçmiş ve geleceğe taşıyan bir özellik olarak ve kültürel önem olarak görülmektedir. Antik çağdan günümüze oyuncak ve oyun geleneğinin bugüne kadar gelen adımlarına bakarsak asıl amaç; Temel olarak, oyunların ve oyuncakların çocuklar tarafından oynanıp keyifli zaman geçirmek ile birlikte çocukta göz ,el, kordinasyonlarının gelişmekte olduğu gözlenmektedir. Oyuncaklar bir çok beceriyi geliştirip eğlendirirken bi taraftan da öğrenmeyi sağladığı gözlenmektedir. Oyun esnasında yaratıcı düşünme, dil gelişimi, merak, mantık yürütme gibi gelişimsel özelliklerin kazandırdığı görülmektedir.

Topaç yaklaşık İ.Ö. 1400'lerde Mısır'da bulunmakta olup bir çok medeniyetlerden geçip günümüze ulaşmıştır. Günümüzde ise topaç oyunu; Atmar, atmir, ayı, azgan, bozanak, çekceki, gibi bir çok anlamı bulunmaktadır. Topaç oyunu sadece oyun olarak görülmemektedir dini törenlerde de kullanılmaktadır. Savaş esnasında çatışmada öldürülen düşmanların kesilen başlarını sembolize etmektedir.

Farklı alanlarda topaç konulu çalışan sanatçıların eserleri incelenmiştir. Topaçlar , geçmiş dönemlerde topaç oyunu üzerine yaptığım detaylı araştırmalar sonucunda oyunun insanlar ve çocuklar üzerinde önemli yere sahip olduğunu görülmektedir. Yapılan seramik form ve yüzeylerde topaç formları ele alınmıştır. Uygulama aşamasında serbest elle şekillendirme kalıp ve döküm teknikleri kullanılarak farklı materyallerden yararlanılmıştır. Yüzeyde ve üç boyutlu çalışmaların yapım aşaması ve sanatsal değerlendirmeleri görseller şeklinde sunulmuştur. Bu çalışma konu ile ilgilenen sanatçıların ilham olması ve kaynak olarak çıkarılması için sağlanmıştır.

Bu araştırmalar ve deneyimler benim zihnimde beni topaç ve topaç oyunu ile ilgili tasarım yapmaya yönlendirdi. Topaç oyuncağın konusu tasarım yapmama neden olan

ıkış noktam ise antik dönemden günümüze ulaşmasıdır. Dünya kültüründe yer alan, ıngırak, ember, Yoyo, Düdük, Bebek, Bilye, Araba ve topaç başlıklar halinde incelenmiştir.

KAYNAKLAR

- AVCI, B., (2005), Ceramic Toys , Master Thesis, 9 Eylül Universty, İzmir.
- Aristophanes., (2000), Eşekarıları (Yargıçlar), (çev. Sabahaddin Eyüboğlu), İstanbul.
- AND, M., (2007), Oyun ve Büğü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, syf: 29.
- And, M., (2012), Oyun ve Büğü Türk Kültüründe Oyun Kavramı. Yapı Kredi Yayınları-1891, Sanat syf:106.
- AKBULUT, H., (2009), Digital Oyun Rehberi, Kalkedon Yayınları, İstanbul, syf: 25.
- Akgül, H., (1987), Manisa Folkloru. Manisa Turizm Derneği Yayını.
- Bener, S.S.A., (2008), Eski Yunan ve Roma’da Oyun ve Oyuncaklar, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniv. Sosyal Bil. Ens. İstanbul. Büyük Larousse Ansiklopedisi 17.cilt, 8995, 8996, 8997.
- Bal, A., (2005), Zonguldak yeşil alan sistemindeki çocuk oyun alanlarının durumunun peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın, 172.
- Bener, S.S.A., (2013), Antikçağda Oyun ve Oyuncaklar, Kitab Yayınevi, syf: 67, 143...147,152, 154..156, 159,160, 166, 170..174, 178, 180.
- Can, S., (1945), Ordu İlinde Çocuk ve İlgili İnanmalar. Görses Matbaası.
- Canlı, K.S. DEMİRARSLAN., (2022), Tarihsel Süreçte Oyun Ve Oyun Alanları. NŞA-Haber Dergisi,sayı 5.
- Çolak, F., (2009), Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halkbilimsel İncelenmesi. Kömen Yayınları 33.
- ÇELİK, F., (2012), Bruegel Çocuk Oyunları bir bilmece mi?.
<http://argoscelik.blogspot.com.tr/2012/01/cocuk-oyunlar%C4%B1>
- Erbay, F., Saltalı, N. D., (2012), Altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algısı. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(2).

- Fleming, Dan., (1996), *Poweplay, Toys as Popular Culture*, Manchester, Manchester University Pres, 57, 58.
- Grimal, P., (1997), *Mitoloji Sözlüğü*, Sosyal Yayınlar.
- Huizinga, Johan., (2015), *Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- KANTARCIOĞLU, S., (1992), *Anaokulunda Eğitim*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kaplan, Y., Y. Poyraz., (2010). *Divan Şiirine Kaynaklık Etmesi Bakımından Oyunlar*. *Journal of International Social Research*, 3(15), 151-175.
- KURA, Hande., (2005), “Ses Müzik Seramik” Seres 2005 Bildiriler Kitabı, syf: 329, 340.
- Layne, J. M., (2008), *The Enculturative Function of Toys and Games in Ancient Greece and Rome*, Michigan.
- Niemann, H., Onur, B., (2019), *OYUNCAĞIN GELİŞİM TARİHİ* . Ankara University *Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* , 24 (1) , syf:55-61.
- Onur, B., (2005), *Türkiye’de Çocukluğun Tarihi*, İstanbul: İmge. 482.
- Onur, B., (2016), *Oyunlar ve Oyuncaklar*. Ankara: Kalem Kitap Yayınları.
- ÖZHAN, M., (1990), *Çocuk Oyunlarımız*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- ÖZCAN, A., (2003), ‘Antik Çağda Pişmiş Toprak Oyuncaklar.’ 3.Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu, Eskişehir.
- Özturanlı, G., (2014), *Müzeler, Oyunlar, Oyuncaklar ve Çocuklar*’; *Seramikle Oynamak/Seramik Oyuncak*, (ed. Dilek Maktol Cankö), İzmir, syf: 225-237.
- Özhan, M., (1997), *Türkiye’de Çocuk Oyunları Kültürü*. Feryal Matbaası. Ankara, syf:235.
- Özdemir, N., (2006), *Türk Çocuk Oyunları*. Akçay Yayınları 783.
- Poyraz, H., (2017), *Okul Öncesinde Oyun ve Oyun Örnekleri*’. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Swindells, D., Stagnitti, K., (2006), *Pretend play and parents’ view of social competence: The construct validity of the child-initiated pretend play*. *Australian Occupational Therapy Journal*, syf:53, 314-324.

- Sakar, S., Karaduman., (2017), “Türkiye’de Oyuncak Sektöründe Tüketici Tercihine Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Araştırma”. ABMYO Dergisi, syf: 48, 43-62.
- Sıdika Y.,(2018), “Oyun ve Kültür”, Aktüel Arkeoloji , sayı. 65, 6-43.
- Sommer, M.,S., (2011), “Toys, Play and Swaddling Indications of Early Childhood in Ancient Greece”, Stockholm Studies in Archaeology syf:54, 145-159.
- Sevim, C., Gönül, E., (2012), “Tarihsel Süreç İçerisinde Oyuncakların Gelişimi ve Seramik Oyuncaklar”, Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt 2, Sayı. 2, 23-31.
- Sümer, N., (2017), “Mitolojik ve Dinsel Bir Sembol Olarak Ayna”. Journal of International Social Research,syf: 10,52.
- Sevim, C., Gönül,E., (2012), Tarihsel Süreç İçerisinde Oyuncakların Gelişimi veSeramik oynamak, Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi Cilt2, Sayı 2, 23-31.
- Sommer, M.S., (2011), “Oyuncaklar, Play ve Erken Çocukluk Döneminde Kundaklama Belirtileri ‘AntikYunanistan, Stockholm Arkeoloji Araştırmaları syf:54, 145,159.
- Şarman, A. S., (2015), “Seferi Hisar Geleneksel Çocuk Oyunları ve oyuncakları Üzerine bir inceleme” Sosyal Bilimler Enstitüsü . Ege Üniversitesi.
- TUNCOR, F.R., (1999), “Eğitici Çocuk Oyunları”, İstanbul: Esin Yayınevi.
- Tschen- Emmons, J. B., (2014), “Artifacts From Ancient Rome”, ABC Clio.
- Tatar,E., (2018), “Çağlar Boyunca Yaşamımızın Vazgeçilmez unsuru Oyun”, Aktüel Arkeoloji , sayı.65,28,35.
- Yardımcı, N., (1985), “1984 Harran Kazı ve Onarım Çalışmaları”; VII. Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara, syf: 239-261.
- Yaraş, A,Yaraş., (2010), Antik Çağda Oyuncaklar ve Günümüze Yansıması, Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara, syf: 61-74.
- Yalman, B., (1983), “İznik Tiyatro Kazısı”; V. Kazı Sonuçları Toplantısı, İstanbul, syf: 215-220, 459.

Yengin, D., (2012), Dijital oyunlarda şiddet. (1. Baskı). İstanbul: Beta.

Yılmaz,S., (2018), “Oyun ve Kültür”, Aktüel Arkeoloji , sayı. 65,syf:36-43.

GÖRSEL KAYNAKLAR

<https://bilimvegelecek.com.tr/index.php/2016/07/01/cocuk-oyunlari-ve-bruegelin-oyunu/>

<https://arkeofili.com/antik-dunyadan-gunumuze-ulasmis-19-oyuncak/>

<https://slideplayer.biz.tr/amp/13966685/>

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/4-bin-yil-onesinin-cocuk-cingiragi-bulundu-1927295>

<https://tr.pinterest.com/pin/836754805755523851/>

<https://arkeofili.com/antik-dunyadan-gunumuze-ulasmis-19-oyuncak/>

<https://arkeopolis.com/antik-dunyadan-oyuncaklar/>

<https://arkeofili.com/antik-dunyadan-gunumuze-ulasmis-19-oyuncak/>

<https://www.alamy.es/imagenes/mu%C3%B1eca-de-terracota.html>

<http://www.americantoymarbles.com/akronhist.htm>

http://www.yoyomuseum.com/museum_view.php?action=profiles&subaction=spintop

<https://www.fruugo.com.tr/top-ile-cocuk-jean-baptiste-simeon-chardin-50x43cm/p-32963498-68644714>

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-b/bellmer-hans/hans-bellmer-donen-topac-7451/>

<http://www.artsonlinegallery.com/exhibition/remzi-karabulut-15-resim-15-desen/>

<http://galleriephilosophie.blogspot.com/2009/12/blog-post.html>

<http://www.turkishculture.org/whoiswho/visual-arts/sculptor/gonul-nuhoglu-3139.htm>

İNTERNET KAYNAKLARI

TDK, (<https://sozluk.gov.tr/>) E.T 13.05.2023 E.S 13:00)

GÖRSEL KAYNAKLARI

Görsel 1: Pieter Bruegel’in ‘Çocukların Oyunları’ isimli tablosu
<https://bilimvegelecek.com.tr/index.php/2016/07/01/cocuk-oyunlari-ve-bruegelin-oyunu/> E.T: 20.01.2024

Görsel:2 Oyun Oynayan Kızlar Heykeli, Hellenistik Yunan, M.Ö.330-300
<https://slideplayer.biz.tr/amp/13966685/> E.T: 29.01.2024)

Görsel:3 Pişmiş Toprak Çıngırak Kültepe buluntuları. (<https://www.milliyet.com.tr/gundem/4-bin-yil-oncesinin-cocuk-cingiragi-bulundu-1927295> E.T: 29.01.2024)

Görsel:4 Roma ve Eski Yunan Dönemi , Hayvan biçiminde çıngırak örnekleri, (<https://tr.pinterest.com/pin/836754805755523851/> E.T: 29.01.2024)

Görsel:5 Çıngırak (Anadolu Medeniyetleri Müzesi) (Tanyel ,2016:18 E.T: 29.01.2024)

Görsel:6 Antikçağ Yunan Vazosunda Çıngırak (Tasviri, Victoria Albert Müzesi E.T: 29.01.2024)

Görsel 1.7: Çember Çeviren Yunanlı Genç (Daşcı, 2014: 245)
(<https://arkeofili.com/antik-dunyadan-gunumuze-ulasmis-19-oyuncak/> E.T: 30.01.2024)

Görsel:8 Antikçağ Yunan Vazolarında Çember Oyunu Betimlemeleri Çember Çeviren Genç (Beaumont, 1994: 34) (<https://arkeopolis.com/antik-dunyadan-oyuncaklar/>E.T: 30.01.2022)

Görsel:9 M.Ö. 440, Antik Yunan Dönemi, Terracotta Kliks Üzerinde Yoyo Oynayan Erkek Çocuğu Antik ensambblung Koleksiyonu Berlin. (<https://arkeofili.com/antik-dunyadan-gunumuze-ulasmis-19-oyuncak/> ET:30.01.2024)

Görsel:10 Pişmiş Topraktan Oyuncak Düdük (Anadolu Medeniyetleri Müzesi) ET:30.01.2024

Görsel:11 Çocuk Düdüğü (Yardımcı ,1983: 259) ET:30.01.2024

Görsel:12 Milet işi Düdük (Tırpan 1983, 459) ET:30.01.2024

Görsel:13 Boyalı Antik Oyuncak Bebek <https://www.alamy.es/imagenes/mu%C3%B1eca-de-terracota.html> ET:31.01.2024

Görsel:14 Çift Pişmiş Topraktan, Kollar ve Bacaklar İple Bağlanacak Şekilde Eklemlı Bebek, (Serdaroğlu 2005: 50) ET:31.01.2024

Görsel 1.15: Çan Biçimli Bebek (Özturanlı 2014, 228) ET:31.01.2024

Görsel:16 Oturan Antik Oyuncak Bebek(<https://arkeopolis.com/antik-dunyadan-oyuncaklar/> ET:31.01.2024)

Görsel:17 Cam ve Pişmiş Topraktan Bilye (James 1997, 21). ET:31.01.2024

Görsel:18 Akron bölgesinde bulunan antik kil bilyeler, The American Toy Marble Museum (<http://www.americantoymarbles.com/akronhist.htm> ET:31.01.2024)

Görsel:19 Mardin'in Kızıltepe İlçesi'nde yüzey araştırmaları sırasında bulunan 7.500 yıllık oyuncak araba Bakır Taş Çağı, MÖ 4.500 – 3.300)<https://arkeofili.com/antik-dunyadan-gunumuze-ulasmis-19-oyuncak/>ET:31.01.2024

Görsel:20 Gaziantep Yöresinde Bulunmuş Oyuncak Araba (Sevin 2003:111) ET:31.01.20224

Görsel 1.21: Minyatür Araba ile Oynayan Çocuklar ET:31.01.2024

Görsel: 22 Topaç Çevirenler (Daşcı 2014, 249), Klasik Seramik, sf 12 (<https://arkeopolis.com/antik-dunyadan->

oyuncaklar/http://www.yoyomuseum.com/museum_view.php?action=profiles&subaction=spintop ET:04.02.2024)

Görsel: 23 Topaç Çevirenler (Daşcı 2014, 249), Klasik Seramik, sf 12 (https://arkeopolis.com/antik-dunyadan-oyuncaklar/http://www.yoyomuseum.com/museum_view.php?action=profiles&subaction=spintop ET:04.02.2024)

Görsel:24 Kargamış-Cerablus, ‘Kral Burcu’, (MÖ 717-691). ET:04.02.2024

Görsel:25 Daniel Chodowiecki'ye ait bir çizim, 1774. (<https://www.wikiwand.com/tr/Topa%C3%A7> ET:04.02.2024

Görsel: 26 Pişmiş Toprak Topaç, (Özturanlı 2014, 226) ET:04.02.2024

Görsel:27 Resimdeki topaçlar milattan önce 5. yüzyıla ait. Mısır'da bulunan topaçlar Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi'nde sergileniyor. Bener, 2013:149 ET:05.01.2024

Görsel:28 5. yüzyıla ait. Mısır'da bulunan topaçlar, Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi Bener, 2013:149 ET:05.01.2024

Görsel:29 Arı Kovanı Şeklinde Topaç (Britanya Müzesi, M.Ö. 5. yy.) Bener, 2013:149, ET:05.02.2024

Görsel: 30 Düz Kenarlı Topaç (Boston Güzel Sanatlar Müzesi, env. no. 99.536, M.Ö. 4. yy.) Bener, 2013:149, ET:05.02.2024

Görsel:31 Topaç Çeviren Çocuk, (1738), tuval üzerine yağlıboya, 76x67 Louvre Müzesi, Paris.(<https://www.fruugo.com.tr/top-ile-cocuk-jean-baptiste-simeon-chardin-50x43cm/p-32963498-68644714> ET:05.02.2024)

Görsel:33 Yaşlı Pieter Bruegel, Çocuk Oyunları (Detay) (116x161 cm.), 1560, Kunsthistorisches Museum, Viyana. ET:05.01.2024

Görsel 2.34: Dönen Topaç 65 x 65 cm, 1937, Tate Modern, Londra. (<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-b/bellmer-hans/hans-bellmer-donen-topac-7451/> ET:12.04.2022)

Görsel:35 Remzi Karabulut. 130x100 cm Tuval üzerine akrilik boya
(<http://www.artsonlinegallery.com/exhibition/remzi-karabulut-15-resim-15-desen/> ET:12.04.2022)

Görsel:36 Nurgül Arıkan 65x80 2021 ET:13.04.2022

Görsel:37 Porselenden yapılmış topaçlar (<http://galleriephilosophie.blogspot.com/2009/12/blog-post.html> ET:12.04.2022)

Görsel:38 Topaç şarkısı, 165 cm 2009 Paslanmaz çelik
<http://www.turkishculture.org/whoiswho/visual-arts/sculptor/gonul-nuhoglu-3139.htm> ET:13.04.2022

Görsel:39 Yusufçuklu Topaç 2016 164 x 95 x 95 cm Heykel / paslanmaz çelik.
(<https://artgalerim.com/sergi/1468316821> ET:13.04.2022)

Görsel 2.40: Oyun, Dökümle şekillendirme, 2012
<https://golcukseramiksempozyumu.wordpress.com/2012/05/08/dicle-oney/> ET:05.01.2024